

OGÓLNE WARUNKI UBEZPIECZENIA WSZYSTKICH RYZYK BUDOWLANO-MONTAŻOWYCH (CAR/EAR)

ustalone uchwałą nr UZ/415/2008 Zarządu Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej z dnia 21 sierpnia 2008 r.

ze zmianami ustalonymi uchwałą nr UZ/16/2009 z dnia 15 stycznia 2009 r.,
oraz ze zmianami ustalonymi uchwałą nr UZ/65/2011 z dnia 21 lutego 2011 r.,
oraz ze zmianami ustalonymi uchwałą nr UZ/114/2012 z dnia 28 marca 2012 r.,
oraz ze zmianami ustalonymi uchwałą nr UZ/430/2015 Zarządu PZU SA z dnia 23 grudnia 2015 r.
i ze zmianami uchwałą nr UZ/215/2018 z 6 lipca 2018 r.

Informacje, o których mowa w art. 17 ust. 1 ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej:

Rodzaj informacji	Numer jednostki redakcyjnej wzorca umowy
Przesłanki wypłaty odszkodowania i innych świadczeń	<p>OWU:</p> <p>§ 1, § 2, § 3, § 4, § 5, § 6, § 8, § 9, § 10, § 11, § 12, § 13, § 15, § 16, § 18 ust. 1–3 i ust. 7–8, § 20 ust. 1–12, § 21 ust. 3 i 4, § 22, § 23, § 24, § 25 ust. 15.</p> <p>ZAŁĄCZNIK do ogólnych warunków ubezpieczenia wszystkich ryzyk budowlano-montażowych:</p> <p>Klauzula nr 001, Klauzula nr 002, Klauzula nr 003, Klauzula nr 004, Klauzula nr 005, Klauzula nr 006, Klauzula nr 007, Klauzula nr 008, Klauzula nr 011, Klauzula nr 013, Klauzula nr 100, Klauzula nr 102, Klauzula nr 107, Klauzula nr 108, Klauzula nr 109, Klauzula nr 110, Klauzula nr 112, Klauzula nr 115, Klauzula nr 116, Klauzula nr 117, Klauzula nr 118, Klauzula nr 119, Klauzula nr 120, Klauzula nr 121, Klauzula nr 200, Klauzula nr 201,</p>

Rodzaj informacji	Numer jednostki redakcyjnej wzorca umowy
Przesłanki wypłaty odszkodowania i innych świadczeń	Klauzula nr 204, Klauzula nr 205, Klauzula nr 218, Klauzula nr 219, Klauzula nr 220, Klauzula pokrycia kosztów usunięcia pozostałości po szkodzie, Klauzula pokrycia kosztów odtworzenia planów i dokumentów, Klauzula wynagrodzenia ekspertów, Klauzula ubezpieczenia mienia osobistego pracowników, Klauzula 50/50, Klauzula osób wizytujących, Klauzula przedłużenia okresu ubezpieczenia, Klauzula automatycznego ubezpieczenia wzrostu wartości prac budowlano-montażowych, Klauzula 72 godzin.
Ograniczenia oraz wyłączenia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń uprawniające do odmowy wypłaty odszkodowania i innych świadczeń lub ich obniżenia	<p>OWU:</p> <p>§ 1, § 2, § 3, § 4, § 5, § 6, § 7, § 8, § 9, § 10, § 11, § 12, § 13, § 14, § 15, § 16, § 17, § 18 ust. 1–3 i ust. 7–8, § 20 ust. 1–12, § 21 ust. 3 i 4, § 22, § 23, § 24, § 25 ust. 15.</p> <p>ZAŁĄCZNIK do ogólnych warunków ubezpieczenia wszystkich ryzyk budowlano-montażowych:</p> <p>Klauzula nr 001, Klauzula nr 002, Klauzula nr 003, Klauzula nr 004, Klauzula nr 005, Klauzula nr 006, Klauzula nr 007, Klauzula nr 008, Klauzula nr 009, Klauzula nr 010, Klauzula nr 011, Klauzula nr 012, Klauzula nr 013, Klauzula nr 100, Klauzula nr 101, Klauzula nr 102, Klauzula nr 103, Klauzula nr 104,</p>

Rodzaj informacji	Numer jednostki redakcyjnej wzorca umowy
Ograniczenia oraz wyłączenia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń uprawniające do odmowy wypłaty odszkodowania i innych świadczeń lub ich obniżenia	Klauzula nr 106, Klauzula nr 107, Klauzula nr 108, Klauzula nr 109, Klauzula nr 110, Klauzula nr 111, Klauzula nr 112, Klauzula nr 115, Klauzula nr 116, Klauzula nr 117, Klauzula nr 118, Klauzula nr 119, Klauzula nr 120, Klauzula nr 121, Klauzula nr 200, Klauzula nr 201, Klauzula nr 203, Klauzula nr 204, Klauzula nr 205, Klauzula nr 218, Klauzula nr 219, Klauzula nr 220, Klauzula pokrycia kosztów usunięcia pozostałości po szkodzie, Klauzula pokrycia kosztów odtworzenia planów i dokumentów, Klauzula wynagrodzenia ekspertów, Klauzula ubezpieczenia mienia osobistego pracowników, Klauzula 50/50, Klauzula osób wizytujących, Klauzula przedłużenia okresu ubezpieczenia, Klauzula automatycznego ubezpieczenia wzrostu wartości prac budowlano-montażowych, Klauzula 72 godzin, Klauzula specjalna dla „mokrych ryzyk”.

POSTANOWIENIA OGÓLNE

§ 1

- Niniejsze ogólne warunki ubezpieczenia wszystkich ryzyk budowlano-montażowych, zwane dalej „OWU”, mają zastosowanie do umów ubezpieczenia zawieranych przez Powszechny Zakład Ubezpieczeń Spółkę Akcyjną, zwaną dalej „PZU SA”, z osobami fizycznymi prowadzącymi działalność gospodarczą, osobami prawnymi albo jednostkami organizacyjnymi niebędącymi osobami prawnymi.
- Umowa ubezpieczenia może być zawarta w zakresie ubezpieczenia szkód rzeczowych (ubezpieczenie mienia) albo ubezpieczenia szkód rzeczowych (ubezpieczenie mienia) i ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej.
- W porozumieniu z Ubezpieczającym do umowy ubezpieczenia mogą zostać wprowadzone postanowienia dodatkowe, w szczególności klauzule stanowiące załącznik do OWU, lub odmiennie od ustalonych w OWU. Postanowienia te powinny być sporządzone na piśmie.
- PZU SA zobowiązany jest przedstawić Ubezpieczającemu różnicę między treścią umowy ubezpieczenia a OWU w formie pisemnej przed zawarciem umowy ubezpieczenia. W razie niedopełnienia tego obowiązku PZU SA nie może powoływać się na różnicę niekorzystną dla Ubezpieczającego lub Ubezpieczonego. Przepisu nie stosuje się do umów ubezpieczenia zawieranych w drodze negocjacji.
- W razie wprowadzenia do umowy ubezpieczenia postanowień dodatkowych lub odmiennych, OWU mają zastosowanie w zakresie nie uregulowanym tymi postanowieniami.

W rozumieniu OWU użyte niżej określenia oznaczają:

- 1) **awaria** – zdarzenie losowe, którego następstwem jest zaprzestanie prawidłowej pracy elementu, zespołu lub podzespołu maszyny, urządzenia lub innego mienia powodujące jego niezdolność do wykonywania wymaganych funkcji w całości lub części, powstałe z przyczyn wewnętrznych pochodzenia mechanicznego (np. rozerwanie przez siły odśrodkowe lub nadmierne ciśnienie, uszkodzenie elementów wskutek wzrostu temperatury lub naprężeń wewnątrz maszyny) lub elektrycznego (np. zwarcie, spięcie, przepięcie, wzrost albo spadek napięcia lub natężenia prądu, zanik jednej lub kilku faz);
- 2) **dokument ubezpieczenia** – polisa lub inny dokument potwierdzający zawarcie umowy ubezpieczenia;
- 3) **dzień roboczy** – dzień tygodnia od poniedziałku do piątku, z wyłączeniem dni ustawowo wolnych od pracy;
- 4) **franszja redukcyjna** – ustalona w umowie ubezpieczenia wartość kwotowa lub procentowa, o jaką będzie pomniejszana wysokość każdego odszkodowania, zgodnie z OWU;
- 5) **generalna umowa ubezpieczenia** – umowa ubezpieczenia obejmująca ochroną ubezpieczeniową mienie albo mienie i odpowiedzialność cywilną związane z kontraktami, których realizacja rozpoczęła się w okresie obowiązywania umowy na terytorium wskazanym w umowie ubezpieczenia (zakres terytorialny ubezpieczenia), spełniającymi określone w tej umowie kryteria;
- 6) **jednostkowa umowa ubezpieczenia** – umowa ubezpieczenia obejmująca ochroną ubezpieczeniową mienie albo mienie i odpowiedzialność cywilną związaną z realizacją określonego w umowie ubezpieczenia kontraktu;
- 7) **kontrakt** – umowa, na podstawie której realizowane są prace budowlano-montażowe obejmowane ochroną ubezpieczeniową na podstawie OWU;
- 8) **kradzież z włamaniem** – zabór mienia w celu przywłaszczenia dokonany:
  - a) z zamkniętych pomieszczeń, po usunięciu przy użyciu siły lub narzędzi istniejących zabezpieczeń lub otworzeniu zabezpieczeń kluczem oryginalnym, zdobytym przez kradzież z włamaniem do lokalu lub innego pomieszczenia albo w wyniku rabunku,
  - b) z pomieszczenia, w którym sprawca ukrył się przed jego zamknięciem, jeżeli Ubezpieczony nie był w stanie, przy zachowaniu należytej staranności, ujawnić tego faktu, a sprawca pozostawił ślady, które świadczą o jego ukryciu się;
 za kradzież z włamaniem uznaje się również zabór mienia przechowywanego poza zamkniętymi pomieszczeniami, na terenie całkowicie ogrodzonym i oświetlonym w porze nocnej jeżeli:
  - a) mienie pozostaje pod całonocnym dozorem pracowników Ubezpieczonego lub pracowników licencjonowanej agencji ochrony mienia,
  - b) wjazd na teren jest zabezpieczony w sposób uniemożliwiający swobodny wjazd lub wjazd pojazdem mechanicznym przez nieuprawnioną osobę,
  - c) maszyny nie znajdujące się pod bezpośrednim nadzorem operatora pozostają zabezpieczone w sposób przewidziany w ich konstrukcji, a zainstalowane w nich zabezpieczenia przed kradzieżą sprawne i uruchomione; kluczyki służące do otwarcia lub uruchomienia maszyn są przechowywane w taki sposób, aby dostęp do nich miały wyłącznie osoby upoważnione
 oraz pod warunkiem pozostawienia przez sprawcę widocznych śladów włamania w postaci zniszczenia lub uszkodzenia zabezpieczeń;
- 9) **maszyny budowlane** – maszyny lub zespoły maszyn stanowiące całość pod względem technologicznym i funkcjonalnym posiadające własny napęd i obsługiwane przez operatora, których konstrukcja i przeznaczenie umożliwiła prowadzenie prac budowlano-montażowych, zgodnie z przyjętą do ich realizacji technologią (np. dźwigi, spychacze, koparki, koparko-ladowarki, równiarki, walce, rozścielacze mas bitumicznych);
- 10) **mienie używane** – mienie inne niż fabrycznie nowe;
- 11) **obiekt budowlany** – budynek, budowla lub obiekt małej architektury w rozumieniu prawa budowlanego;
- 12) **obiekt montażowy** – przeznaczone do montażu maszyny, urządzenia, zespoły maszyn lub urządzeń, linie technologiczne, kompletne urządzenia lub instalacje zakładów produkcyjnych, konstrukcje stalowe obiektów przemysłowych, magazynowych lub telekomunikacyjnych (np. kolumny, wieże dyfuzyjne, zbiorniki, konstrukcje szkieletowe, wieże lub maszty przekąźnikowe, anteny), rurociągi stalowe;
- 13) **okres obowiązywania umowy ubezpieczenia** – okres, na jaki zawarto generalną umowę ubezpieczenia;
- 14) **okres ubezpieczenia** – okres, w którym PZU SA ponosi odpowiedzialność (okres ochrony ubezpieczeniowej);
- 15) **powódź** – zalanie terenów w następujące:
  - a) podniesienia się poziomu wody w korytach wód płynących lub stojących,
  - b) sztormu i podniesienia się poziomu morskich wód przybrzeżnych,
  - c) spływu wód po zboczach i stokach na terenach górskich i falistych;
- 16) **pożar** – działanie ognia, który przedostał się poza palenisko albo powstał bez paleniska i rozprzestrzenił się o własnej sile;
- 17) **pozostałości po szkodziu**:
  - a) zniszczone lub uszkodzone elementy ubezpieczonych prac budowlano-montażowych lub innego ubezpieczonego mienia,
  - b) elementy nie uszkodzone, które wymagają demontażu lub usunięcia przed podjęciem prac naprawy elementów uszkodzonych ubezpieczonych prac budowlano-montażowych lub innego ubezpieczonego mienia,
  - c) woda, piach, glina, muł, sadza, osady – pokrywające lub wypełniające ubezpieczone prace budowlano-montażowe lub inne ubezpieczone mienie niezależnie od tego czy pochodzą z zewnątrz, czy też z terenu budowy;
- 18) **prace budowlano-montażowe** – prace, zarówno stałe, jak i tymczasowe, przygotowawcze i pomocnicze, związane z wykonaniem obiektu budowlanego lub obiektu montażowego, jak również ich rozbudowa, odbudowa, nadbudowa, przebudowa, remontem, modernizacją, rozbiórką lub demontażem w całości lub w części, wraz z niezbędnym do ich realizacji materiałami (w szczególności materiałami budowlanymi), maszynami, urządzeniami i instalacjami (lub ich częściami), które mają zostać wbudowane lub zamontowane, wyszczególnionymi w kontrakcie, w tym dostarczonymi przez zleceniodawcę/inwestora, o ile zostały objęte umową ubezpieczenia;
- 19) **próby lub testy** – w przypadku:
  - a) maszyn, urządzeń lub instalacji wbudowanych lub zamontowanych – zespół czynności wykonywanych bezpośrednio po rozruchu gorącym maszyn, urządzenia lub instalacji, polegający na doprowadzeniu jej do normalnej pracy oraz sprawdzeniu projektowych możliwości technicznych i procesowych (weryfikacja gwarancji),
  - b) budowli będących obiektami inżynierskimi (np. mosty, wiadukty, estakady, kładki) – zespół czynności zmierzających do ustalenia prawidłowej nośności obiektu, przeprowadzanych zgodnie ze sztuką budowlaną (próby obciążeniowe/wytrzymałościowe);
- 20) **rabunek** – zabór mienia w celu przywłaszczenia dokonany:
  - a) przy użyciu przemocy fizycznej, groźby jej natychmiastowego użycia bądź w wyniku działania w inny sposób bezpośrednio zagrażający życiu lub zdrowiu Ubezpieczającego lub Ubezpieczonego lub osób u nich zatrudnionych albo działających w ich imieniu lub na ich rzecz,
  - b) z doprowadzeniem do nieprzytomności lub bezbronności Ubezpieczającego lub Ubezpieczonego lub osób u nich zatrudnionych albo działających w ich imieniu lub na ich rzecz dla pokonania ich oporu przed wydaniem ubezpieczonego mienia;
 za rabunek uważa się również przypadek, kiedy sprawca postępuje w sposób opisany w lit. a lub b bezpośrednio po dokonaniu kradzieży w celu utrzymania się w posiadaniu zabranego mienia;

- 21) **rozruch gorący** – zespół czynności wykonywanych bezpośrednio po wbudowaniu lub zamontowaniu maszyn, urządzeń lub instalacji, zmierzający do i kończący się jej pełnym uruchomieniem, obejmujący rozruch mechaniczny i technologiczny; w przypadku urządzeń wytwarzających lub przetwarzających prąd elektryczny za rozruch gorący uważa się ich podłączenie do sieci lub innego źródła zasilania;
- 22) **sprzęt, narzędzia i wyposażenie** – mienie nie będące zapleczem budowy lub materiałami, maszynami, urządzeniami i instalacjami, które mają zostać wbudowane lub zamontowane, oraz maszynami budowlanymi, wykorzystywane przy realizacji prac budowlano-montażowych objętych kontraktem (np. elektronarzędzia, kompresory, pompy, generatory, taśmociągi, windy budowlane, silosy, ogrodzenie, zabezpieczenia przeciwpożarowe oraz antywłamaniowe terenu budowy, rusztowania);
- 23) **szkoda** – w ubezpieczeniu szkód rzeczowych (ubezpieczenie mienia) – szkoda rzeczowa; w ubezpieczeniu odpowiedzialności cywilnej – szkoda na osobie lub szkoda rzeczowa;
- 24) **szkoda na osobie** – uszczerbek majątkowy powstały wskutek śmierci, uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia;
- 25) **szkoda rzeczowa** – w ubezpieczeniu szkód rzeczowych (ubezpieczenie mienia) – uszczerbek majątkowy powstały wskutek utraty, uszkodzenia lub zniszczenia mienia; w ubezpieczeniu odpowiedzialności cywilnej – uszczerbek majątkowy powstały wskutek utraty, uszkodzenia lub zniszczenia rzeczy;
- 26) **teren budowy** – teren przekazany przez zleceniodawcę/ inwestora, w obrębie którego realizowane są prace budowlano-montażowe wraz z powierzchnią zajmowaną przez zaplecze budowy;
- 27) **ubezpieczający** – podmiot, który zawarł umowę ubezpieczenia z PZU SA;
- 28) **ubezpieczony** – podmiot, na rachunek którego została zawarta umowa ubezpieczenia, a w szczególności zleceniodawca/inwestor, generalny wykonawca i podwykonawcy;
- 29) **umowa ubezpieczenia** – umowa ubezpieczenia, do której zastosowanie mają OWU;
- 30) **wartość nowa odtworzeniowa mienia** – wartość odpowiadająca kosztom przywrócenia mienia do stanu nowego, lecz nie ulepszonego, to jest wartość odpowiadająca kosztom odbudowy, naprawy, wymiany lub zastąpienia uszkodzonego, zniszczonego lub utraconego mienia w tym samym miejscu oraz z zachowaniem dotychczasowej konstrukcji, wymiarów, technologii wykonania i standardu wykończenia, przy zastosowaniu takich samych lub najbardziej zbliżonych materiałów oraz przedmiotów tego samego rodzaju, typu, o tych samych lub najbardziej zbliżonych parametrach technicznych i technologicznych; wartość odtworzeniowa powinna uwzględniać koszty, których poniesienie jest konieczne w celu odtworzenia mienia, a w szczególności koszty opracowania wymaganej dokumentacji, niezbędnej do przywrócenia mienia do stanu sprzed szkody, koszty transportu (z wyłączeniem transportu ekspresowego), cel i podatków, koszty nadzoru, koszty związane z koniecznością realizacji obowiązujących na dzień zawarcia umowy ubezpieczenia przepisów prawa dotyczących konstrukcji i eksploatacji budynków, budowli, maszyn, urządzeń i instalacji;
- 31) **wartość rzeczywista mienia** – wartość nowa odtworzeniowa mienia pomniejszona o faktyczne zużycie techniczne;
- 32) **wartości pieniężne** – krajowe i zagraniczne znaki pieniężne (gotówka), czeki, weksle i inne dokumenty zastępujące w obrocie gotówkę oraz złoto, srebro, a także platyna i inne metale z grupy platynowej oraz wyroby ze wszystkich wymienionych wcześniej metali, kamienie szlachetne i perły;
- 33) **wprowadzenie produktu do obrotu** – chwila faktycznej trwałej lub okresowej utraty władztwa nad produktem przez producenta;
- 34) **wypadek ubezpieczeniowy** – w ubezpieczeniu szkód rzeczowych (ubezpieczenie mienia) – niezależnie od woli Ubezpieczającego lub Ubezpieczonego zdarzenie przyszłe i niepewne o charakterze nagłym, powodujące szkodę w ubezpieczonym mieniu; w ubezpieczeniu odpowiedzialności cywilnej – śmierć, uszkodzenie ciała, doznanie rozstroju zdrowia, utrata, zniszczenie lub uszkodzenie rzeczy;
- 35) **zalanie** – szkoda powstała wskutek:
  - a) nagromadzenia się lub oddziaływania wody pochodzącej z opadów atmosferycznych, wody gruntowej lub wody, która przedostała się na teren budowy z urządzeń w wyniku awarii albo uszkodzenia urządzeń lub budowli hydrotechnicznych,
  - b) niekontrolowanego wycieku wody lub pary z urządzeń wodno-kanalizacyjnych, technologicznych, centralnego ogrzewania,
  - c) samoczynnego uruchomienia się instalacji tryskaczowej, zraszaczy lub innej stałej instalacji gaśniczej z przyczyn innych niż wskutek pożaru,
  - d) nieumyślnego pozostawienia otwartych zaworów w urządzeniach wodno-kanalizacyjnych;
- 36) **zaplecze budowy** – tymczasowe pomieszczenia i obiekty magazynowe, socjalne, warsztatowe i inne wykorzystywane jako obiekty pomocnicze przy realizacji prac budowlano-montażowych, zlokalizowane w bezpośrednim sąsiedztwie terenu budowy; zaplecza budowy nie stanowią obiekty należące do zleceniodawcy/inwestora, istniejące na terenie budowy lub w jego bezpośrednim sąsiedztwie w dniu rozpoczęcia realizacji kontraktu;
- 37) **zleceniodawca/inwestor** – osoba zlecająca realizację prac budowlano-montażowych.

ROZDZIAŁ I UBEZPIECZENIE SZKÓD RZECZOWYCH (UBEZPIECZENIE MIENIA) PRZEDMIOT UBEZPIECZENIA

§ 3

1. Z zastrzeżeniem ust. 2, przedmiotem ubezpieczenia mogą być następujące kategorie mienia:
  - 1) prace budowlano-montażowe;
  - 2) sprzęt, narzędzia i wyposażenie oraz zaplecze budowy;
  - 3) maszyny budowlane, z wyłączeniem sprzętu pływającego i statków powietrznych;
  - 4) inne niż wyżej wymienione mienie określone w umowie ubezpieczenia.
2. Warunkiem objęcia ochroną ubezpieczeniową mienia, o którym mowa w ust. 1 pkt 2–4 jest jednocześnie lub wcześniejsze objęcie ochroną ubezpieczeniową prac budowlano-montażowych.
3. Przedmiot ubezpieczenia określa umowa ubezpieczenia.

MIĘSCA UBEZPIECZENIA

§ 4

1. Mienie objęte jest ochroną ubezpieczeniową na terenie budowy określonym w umowie ubezpieczenia.
2. Jeżeli nie umówiono się inaczej, mienie objęte jest ochroną ubezpieczeniową na terenie budowy położonym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.
3. W razie zajścia wypadku ubezpieczeniowego objętego ochroną ubezpieczeniową PZU SA, powodującego bezpośrednie zagrożenie mienia objętego tą ochroną i podjęcia przez Ubezpieczającego lub Ubezpieczonego decyzji o usunięciu tego mienia z miejsca ubezpieczenia w celu niedopuszczenia do powstania szkody lub zwiększenia się jej rozmiarów, pozostaje ono objęte ochroną ubezpieczeniową w nowym miejscu, innym niż wskazane w umowie ubezpieczenia, do którego zostało przeniesione, przez okres nie dłuższy niż 30 dni od daty przeniesienia. Ubezpieczający lub Ubezpieczony jest zobowiązany do niezwłocznego, pisemnego powiadomienia PZU SA o przeniesieniu mienia wraz z podaniem adresu miejsca, do którego mienie to zostało przeniesione.

ZAKRES UBEZPIECZENIA

§ 5

1. Z zastrzeżeniem postanowień § 7 oraz § 17 ochroną ubezpieczeniową objęte są szkody w ubezpieczonym mieniu powstałe w okresie i miejscu ubezpieczenia wskutek zajścia wypadku ubezpieczeniowego.

2. W granicach odpowiedzialności określonej w ust. 1 ochroną ubezpieczeniową objęte są także szkody w ubezpieczonym mieniu powstałe wskutek:
  - 1) akcji ratowniczej prowadzonej w związku z wypadkami ubezpieczeniowymi objętymi umową ubezpieczenia;
  - 2) zanieczyszczenia lub skażenia ubezpieczonego mienia w wyniku wypadków ubezpieczeniowych objętych umową ubezpieczenia.
3. W przypadku niedoubezpieczenia mienia PZU SA udziela ochrony ubezpieczeniowej z zastrzeżeniem postanowień § 11.

ZWROT KOSZTÓW

§ 6

1. W razie zajścia wypadku ubezpieczeniowego PZU SA pokrywa poniesione przez Ubezpieczającego lub Ubezpieczonego koszty wynikłe z zastosowania środków, powstałe w związku z ratowaniem przedmiotu ubezpieczenia oraz zapobieżeniem szkodzie lub zmniejszeniem jej rozmiarów, jeżeli środki te były celowe, chociażby okazały się bezskuteczne. Dobrowolnie świadczenia Ubezpieczającego lub Ubezpieczonego na rzecz osób trzecich, które brały udział w zabezpieczaniu mienia lub akcji ratowniczej podlegają zwrotowi tylko wówczas, jeżeli PZU SA wyraził na to zgodę.
2. Zwrot kosztów, o których mowa w ust. 1, następuje w granicach sum ubezpieczenia określonych w umowie ubezpieczenia dla bezpośrednio zagrożonych zniszczeniem lub objętych akcją ratowniczą poszczególnych przedmiotów ubezpieczenia, dla których takie sumy zostały ustalone. Ograniczenie to nie dotyczy sytuacji, gdy koszty te zostały poniesione przez Ubezpieczającego lub Ubezpieczonego na polecenie PZU SA. Suma zwracanych kosztów łącznie z odszkodowaniem za ubezpieczone mienie nie może przewyższyc sumy ubezpieczenia ustalonej dla poszczególnych kategorii mienia, z zastrzeżeniem § 8 ust. 1 zdanie trzecie.

WYŁĄCZENIA ODPOWIEDZIALNOŚCI

§ 7

1. PZU SA nie ponosi odpowiedzialności za szkody:
  - 1) których wartość nie przekracza określonej w umowie ubezpieczenia kwoty franazyzy redukcyjnej;
  - 2) wyrządzone umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa przez Ubezpieczającego lub Ubezpieczonego, chyba że w razie rażącego niedbalstwa zapłata odszkodowania odpowiada w danych okolicznościach względem słuszności, przy czym przez winę osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej niebędącej osobą prawną należy rozumieć winę:
    - a) w przedsiębiorstwach państwowych – dyrektora lub jego zastępców,
    - b) w spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością i spółkach akcyjnych – członków zarządu lub prokurentów,
    - c) w spółkach komandytowych i komandytowo-akcyjnych – komplementariuszy lub prokurentów,
    - d) w spółkach jawnych – wspólników lub prokurentów,
    - e) w spółkach partnerskich – partnerów lub członków zarządu lub prokurentów,
    - f) w spółkach cywilnych – wspólników,
    - g) w spółdzielniach, fundacjach i stowarzyszeniach – członków zarządu;
  - 3) wyrządzone umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa przez kierownika budowy, chyba że w razie rażącego niedbalstwa zapłata odszkodowania odpowiada w danych okolicznościach względem słuszności;
  - 4) spowodowane błędami projektowymi;
  - 5) w odniesieniu do obiektu budowlanego – stanowiące koszty wymiany, naprawy lub poprawienia wadliwego materiału, w tym obejmujące również wartość tego materiału, lub wadliwego wykonania tego obiektu, z wyjątkiem szkód wyrządzonych wskutek wypadku ubezpieczeniowego spowodowanego takim wadliwym materiałem lub wadliwym wykonaniem i powstałych w ubezpieczonym mieniu lub jego części, wolnych od takich wad;
  - 6) w odniesieniu do obiektu montażowego – spowodowane wadami materiałowymi, odlewniczymi lub wadliwym

- wykonaniem tego obiektu, z wyjątkiem szkód spowodowanych błędami popełnionymi podczas prac montażowych w miejscu ubezpieczenia;
- 7) powstałe podczas rozruchu gorącego, prób lub testów;
- 8) powstałe w wyniku erozji, korozji, kawitacji, procesów oksydacyjnych (utlenienia), przywierania osadów oraz naturalnego zużycia, pogorszenia się jakości lub starzenia się ubezpieczonego mienia w związku z jego normalną eksploatacją w mieniu dotkniętym tymi procesami;
- 9) o charakterze estetycznym, nie pociągające za sobą pogorszenia funkcjonalności;
- 10) powstałe wskutek nieosiągnięcia zadanych parametrów lub wydajności;
- 11) w sprzęcie, narzędziach i wyposażeniu lub maszynach budowlanych spowodowane awarią, zamarnięciem czynnika chłodzącego lub innego płynu, wadliwym smarowaniem, brakiem smaru lub czynnika chłodzącego, powstałe w częściach lub zespołach dotkniętych awarią lub działaniem tych czynników;
- 12) w pojazdach dopuszczonych do ruchu na drogach publicznych powstałe poza terenem budowy;
- 13) w maszynach pracujących na sprzęcie pływającym lub statkach powietrznych;
- 14) powstałe wskutek kradzieży mienia lub stwierdzenia niedoboru z innych przyczyn, z wyjątkiem szkód powstałych w wyniku kradzieży z włamaniem lub rabunku;
- 15) powstałe w aktach, planach, projektach, rysunkach, specyfikacjach, rachunkach, asygnatach, dokumentacji kontraktu, papierach wartościowych, wartościach pieniężnych, kartach płatniczych.

2. Ochrona ubezpieczeniowa nie obejmuje:

- 1) utraconych korzyści;
- 2) utraty wartości rynkowej, utraty rynku, utraty przychodu, utraty dochodu, utraty zysku, zwiększonych kosztów działalności powstałych w wyniku szkody, strat powstałych wskutek opóźnienia lub niewypełnienia zobowiązań, utraty kontraktów, rabatów lub licencji oraz kar umownych, kar pieniężnych, grzywnien sądowych i administracyjnych, podatków, należności publicznoprawnych, opłat manipulacyjnych, odszkodowań o charakterze karnym, kosztów procesu, kosztów administracyjnych, szkód pośrednich.
3. Dla celów OWU, przyjmuje się, że żaden element prac budowlano-montażowych, materiały, maszyna, urządzenie lub instalacja (ani ich części) nie będzie uważana za utraconą, uszkodzoną lub zniszczoną wyłącznie ze względu na fakt, że zawiera błąd projektowy, wadę materiałową lub odlewniczą lub został niewłaściwie wykonany.

SUMA UBEZPIECZENIA

§ 8

1. Sumę ubezpieczenia określa Ubezpieczający. Suma ubezpieczenia jest ustalana oddzielnie dla poszczególnych kategorii mienia zgłaszanego do ubezpieczenia. W odniesieniu do maszyn budowlanych suma ubezpieczenia ustalana jest oddzielnie dla każdej pozycji ujętej w wykazie, o którym mowa w § 16 ust. 4 pkt 2.
2. Suma ubezpieczenia dla:
  - 1) prac budowlano-montażowych ustalana jest według całkowitej wartości tych prac określonej w kontrakcie powiększonej o wartość nową odtworzeniową materiałów, maszyn, urządzeń i instalacji (lub ich części), które zostały dostarczone przez zleceniodawcę/inwestora w celu ich wbudowania lub zamontowania, na dzień zgłoszenia do ubezpieczenia, a w przypadku maszyn, urządzeń lub instalacji będących mieniem używanym, powiększonej o ich wartość rzeczywistą na dzień zgłoszenia do ubezpieczenia;
  - 2) sprzętu, narzędzi i wyposażenia oraz zaplecza budowy ustalana jest według wartości przypuszczalnej maksymalnej szkody, jaka może powstać w tym mieniu wskutek wypadku ubezpieczeniowego (ubezpieczenie w systemie na pierwsze ryzyko);
  - 3) maszyn budowlanych ustalana jest według ich wartości nowej odtworzeniowej na dzień zgłoszenia do ubezpieczenia;

- 4) innego mienia niż wymienione w pkt 1–3 ustalana jest według wartości przypuszczalnej maksymalnej szkody jaka może powstać w tym mieniu wskutek wypadku ubezpieczeniowego (ubezpieczenie w systemie na pierwsze ryzyko).
3. Suma ubezpieczenia określona w umowie ubezpieczenia stanowi górną granicę odpowiedzialności PZU SA w odniesieniu do kategorii mienia, dla którego została ustalona w zastrzeżeniu, że dla maszyn budowlanych górną granicę odpowiedzialności dla każdej z pozycji ujętej w wykazie, o którym mowa w § 16 ust. 4 pkt 2, stanowi suma ubezpieczenia ustalona dla tej pozycji.
4. Jeżeli w okresie ubezpieczenia nastąpi zmiana zakresu rzeczowego realizowanych prac budowlano-montażowych lub zwiększenie wartości prac budowlano-montażowych określonej w kontrakcie, Ubezpieczający zobowiązany jest niezwłocznie zawiadomić PZU SA o tym fakcie oraz podać zmieniony zakres rzeczowy tych prac lub zmieniając całkowitą wartość prac budowlano-montażowych, a także powinien, w celu uniknięcia zarzutu niedoubezpieczenia, dokonać niezwłocznej zmiany sumy ubezpieczenia prac budowlano-montażowych. Podwyższenie sumy ubezpieczenia jest skuteczne od dnia, od którego strony uzgodniły na piśmie obowiązywanie wyższej sumy. Podwyższenie sumy ubezpieczenia pociąga za sobą odpowiednie podwyższenie składki ubezpieczeniowej.
5. W przypadku istotnych zmian (powyżej 10%) poziomu kosztów lub cen w okresie ubezpieczenia (na przykład wskutek inflacji) Ubezpieczający powinien, w celu uniknięcia zarzutu niedoubezpieczenia, dokonać niezwłocznej zmiany sumy ubezpieczenia prac budowlano-montażowych oraz maszyn budowlanych. Podwyższenie sumy ubezpieczenia jest skuteczne od dnia, od którego strony uzgodniły na piśmie obowiązywanie wyższej sumy. Podwyższenie sumy ubezpieczenia pociąga za sobą odpowiednie podwyższenie składki ubezpieczeniowej.
6. Dodatkowo, w umowie ubezpieczenia, dla poszczególnych kategorii mienia lub szkód danego rodzaju mogą zostać ustalone limity odpowiedzialności, niższe niż sumy ubezpieczenia, ustalone zgodnie z powyższymi postanowieniami. W takim przypadku górną granicę odpowiedzialności PZU SA w odniesieniu do danej kategorii mienia lub szkód danego rodzaju, których limit dotyczy, stanowi wskazany w umowie ubezpieczenia limit odpowiedzialności.

USTALENIE WYSOKOŚCI SZKODY

§ 9

1. Wysokość szkody ustala się:
- 1) w przypadku, gdy przedmiot ubezpieczenia dotknięty szkodą nadaje się do naprawy lub remontu – na podstawie kosztów napraw lub remontu niezbędnych do jego przywrócenia do stanu, w jakim znajdował się bezpośrednio przed powstaniem szkody;
  - 2) w przypadku, gdy przedmiot ubezpieczenia nie nadaje się do naprawy lub remontu – na podstawie jego wartości rzeczywistej bezpośrednio przed powstaniem szkody.
2. Jeżeli przedmiotem montażu są maszyny, urządzenia lub instalacje wcześniej używane, wysokość szkody ustala się zawsze na podstawie wartości rzeczywistej takiego mienia bezpośrednio przed powstaniem szkody.
3. Jeżeli koszty napraw lub remontu, o których mowa w ust. 1 pkt 1, przekroczą wartość rzeczywistą mienia bezpośrednio przed wystąpieniem szkody, wysokość szkody ustala się zgodnie z postanowieniami ust. 1 pkt 2.
4. W celu ustalenia wysokości szkody Ubezpieczony zobowiązany jest przedłożyć PZU SA kosztorys odtworzenia, zastąpienia, napraw lub remontu uszkodzonego lub zniszczonego przedmiotu ubezpieczenia sporządzony zgodnie z zasadami kosztorysowania i cenami przyjętymi w kontrakcie lub, w przypadku braku jasnych zasad kosztorysowania, zgodnie z Polskimi Standardami Kosztorysowania Robót Budowlanych (wydawca: Stowarzyszenie Kosztorysantów Budowlanych) i średnimi cenami publikowanymi w wydawnictwach Sekocenbud, obowiązującymi w danym regionie; kosztorys przedstawiony przez Ubezpieczonego podlega weryfikacji przez PZU SA.
5. Przy ustalaniu wysokości szkody uwzględnia się kosztorys, o którym mowa w ust. 4, oraz stan faktyczny w miejscu powstania szkody i okoliczności jej powstania, stwierdzone protokołem

- szkody sporządzonym przez PZU SA przy współudziale Ubezpieczonego. Jeżeli wysokość szkody podana przez Ubezpieczonego w kosztorysie, o którym mowa w ust. 4, w istotny sposób różni się od ustaleń dokonanych przez PZU SA, podstawą ustalenia wysokości szkody stanowi stwierdzony stan faktyczny. W uzgodnieniu z Ubezpieczonym ustalenie wysokości szkody może być dokonane w oparciu o podejście kosztowe i metodologię kalkulacji kosztów odtworzenia, zastąpienia, naprawy lub remontu, z wykorzystaniem rynkowych systemów wyceny. Koszty związane z ustaleniem wysokości szkody każda ze stron ponosi we własnym zakresie.
6. Wysokość szkody określa się na podstawie cen z dnia powstania szkody.
7. W razie wyrażenia sum ubezpieczenia, limitów odpowiedzialności lub franszwy w walucie obcej, o ile nie uzgodniono inaczej, kwoty tych sum ubezpieczenia, limitów odpowiedzialności i franszwy przelicza się na złote polskie według średniego kursu NBP obowiązującego w dniu powstania szkody.
8. Przy ustalaniu wysokości szkody nie uwzględnia się:
- 1) wartości naukowej, kolekcjonerskiej, zabytkowej, artystycznej lub pamiątkowej;
  - 2) dodatkowych kosztów wynikających z braku części zamiennych lub materiałów potrzebnych do przywrócenia stanu istniejącego przed szkodą;
  - 3) kosztów związanych z koniecznością realizacji postanowień stosownego prawa dotyczącego konstrukcji i eksploatacji budynków, budowli, maszyn i urządzeń, które Ubezpieczony jest zobowiązany ponieść dodatkowo w związku ze zmianami przepisów prawa; niniejsze ograniczenie dotyczy jedynie kosztów powstałych w związku ze zmianami przepisów prawa, które zostały ustanowione i weszły w życie po zawarciu umowy ubezpieczenia;
  - 4) kosztów innowacji, modernizacji lub ulepszeń.
9. W granicach sumy ubezpieczenia PZU SA zwraca koszty naprawy prowizorycznej, o ile koszty te mieszczą się w granicach kosztów naprawy ostatecznej i wskutek naprawy prowizorycznej nie doszło do zwiększenia poniesionej dotychczas szkody.

POSTĘPOWANIE RZECZOZNAWCÓW

§ 10

1. Po zajściu wypadku ubezpieczeniowego Ubezpieczony lub PZU SA mogą powołać rzeczoznawców w celu ustalenia przyczyny lub wysokości szkody. Ekspertyzy rzeczoznawców powinny zawierać – w zależności od potrzeb – co najmniej:
- 1) ustalenie przyczyn albo ustalenie przypuszczalnych przyczyn szkody ze wskazaniem najbardziej prawdopodobnej;
  - 2) wykaz będącego przedmiotem szkody mienia wraz z jego identyfikacją techniczną i wartością ubezpieczeniową określoną zgodnie z postanowieniami § 8;
  - 3) koszty odbudowy, remontu, naprawy lub nabycia takiego samego mienia;
  - 4) ewentualne koszty zabezpieczenia przed szkodą lub zmniejszenia rozmiaru szkody w ubezpieczonym mieniu, określone zgodnie z postanowieniami § 6.
2. Dodatkowo ekspertyzy rzeczoznawców mogą zawierać zalecenia prewencyjne, które mają na celu ograniczenie możliwości wystąpienia szkody w przyszłości.
3. W razie rozbieżności w ekspertyzach rzeczoznawców Ubezpieczony i PZU SA mogą wspólnie powołać rzeczoznawcę opiniującego, który na podstawie przedłożonych do wglądu ekspertyz i własnej oceny stanu faktycznego wydaje opinie.
4. Każdy z podmiotów, o których mowa w ust. 1, ponosi koszty rzeczoznawcy, którego powołał. Koszty rzeczoznawcy opiniującego ponoszone są po połowie.

USTALENIE WYSOKOŚCI I WYPŁATA ODSZKODOWANIA

§ 11

1. PZU SA wypłaca należne odszkodowanie w kwocie odpowiadającej wysokości szkody ustalonej zgodnie z postanowieniami § 9, nie wyższej jednak od sumy ubezpieczenia przyjętej dla danego mienia oraz zgodnie z limitami odpowiedzialności określonymi w umowie ubezpieczenia.

2. Odszkodowanie ustala się w kwocie odpowiadającej wysokości szkody ustalonej zgodnie z postanowieniami § 9 pomniejszonej o wartość pozostającej po szkodzie, które mogą być przeznaczone do dalszego użytku, przeróbki, odbudowy lub naprawy.
  3. Jeżeli określona w umowie ubezpieczenia suma ubezpieczenia dla prac budowlano-montażowych lub maszyn budowlanych jest niższa od faktycznej wartości mienia w dniu szkody ustalonej zgodnie z § 8 (niedoubezpieczenie):
    - 1) przy szkodzie częściowej (naprawa uszkodzonego mienia jest wykonalna i ekonomicznie uzasadniona co oznacza, że koszt naprawy ustalony według przeciętnych cen towarów i usług, jest niższy niż przyjęta w umowie ubezpieczenia suma ubezpieczenia) – odszkodowanie zmniejsza się w takim stosunku, w jakim określona w umowie ubezpieczenia suma ubezpieczenia pozostaje do faktycznej wartości mienia w dniu szkody ustalonej zgodnie z § 8;
    - 2) przy szkodzie całkowitej (naprawa uszkodzonego mienia jest niewykonalna lub ekonomicznie nieuzasadniona co oznacza, że koszt naprawy ustalony według przeciętnych cen towarów i usług, jest wyższy niż przyjęta w umowie ubezpieczenia suma ubezpieczenia) – odszkodowanie nie może przekroczyć określonej w umowie ubezpieczenia sumy ubezpieczenia mienia będącego przedmiotem szkody.
  4. W celu ustalenia, czy występuje niedoubezpieczenie, poprawność określonych przez Ubezpieczającego sum ubezpieczenia będzie weryfikowana na zasadach, o którym mowa w § 8, oddzielnie dla poszczególnych kategorii ubezpieczonego mienia, z zastrzeżeniem, że dla maszyn budowlanych weryfikacja będzie przeprowadzona w odniesieniu do poszczególnych pozycji wykazu, o którym mowa w § 16 ust. 4 pkt 2.
  5. Zasady ustalania odszkodowania, o którym mowa w ust. 3, nie mają zastosowania w ubezpieczeniu w systemie na pierwsze ryzyko.
  6. Jeżeli określona w umowie ubezpieczenia suma ubezpieczenia jest wyższa od faktycznej wartości mienia w dniu szkody, ustalonej zgodnie z § 8 (nadubebezpieczenie), PZU SA odpowiada tylko do wysokości szkody ustalonej według zasad określonych w OWU.
  7. Od ustalonego zgodnie z powyższymi postanowieniami odszkodowania odejmuje się franszyzę redukcyjną w wysokości ustalonej w umowie ubezpieczenia.
  8. PZU SA może uzależnić wypłatę odszkodowania za szkodę całkowitą w mieniu od przeniesienia na rzecz PZU SA prawa własności tego mienia, gdy uszkodzone mienie nadaje się do dalszego wykorzystania lub sprzedaży.
  9. Wypłata odszkodowania nie powoduje zmniejszenia sumy ubezpieczenia ustalonej dla ubezpieczonych prac budowlano-montażowych.
  10. O ile umowa ubezpieczenia nie stanowi inaczej, w przypadku sum ubezpieczenia przyjętych dla mienia innego niż określone w ust. 9 oraz ustalonych w umowie ubezpieczenia limitów odpowiedzialności, z chwilą wypłaty odszkodowania suma ubezpieczenia lub ustalony w umowie ubezpieczenia limit odpowiedzialności zostaje pomniejszony o wysokość wypłaconego odszkodowania. Ubezpieczający może uzupełnić sumę ubezpieczenia lub limit odpowiedzialności przez zapłacenie składki uzgodnionej z PZU SA.
3. Wszystkie szkody będące wynikiem tego samego działania lub zaniechania uważa się za jeden wypadek ubezpieczeniowy niezależnie od liczby uszkodzowanych i momentu powstania oraz przyjmując się, że miały miejsce w chwili powstania pierwszej szkody.
  4. PZU SA udziela ochrony ubezpieczeniowej w granicach odpowiedzialności ustawowej Ubezpieczonego, określonej przepisami prawa polskiego.

ZWROT KOSZTÓW

§ 13

W granicach sumy gwarancyjnej PZU SA jest zobowiązany do:

- 1) zwrotu kosztów wynikłych z zastosowania środków podjętych w celu zaspokojenia szkodzie lub zmniejszenia jej rozmiarów jeżeli były celowe, chociażby okazały się bezskuteczne;
- 2) pokrycia niezbędnych kosztów sądowej obrony przed roszczeniem osoby trzeciej w sporze prowadzonym w porozumieniu z PZU SA;
- 3) pokrycia kosztów postępowania sądowych, w tym mediacji lub postępowania pojednawczego, prowadzonych w związku ze zgłoszonymi roszczeniami odszkodowawczymi w porozumieniu z PZU SA.

WYŁĄCZENIA ODPOWIEDZIALNOŚCI

§ 14

1. PZU SA nie ponosi odpowiedzialności za szkody:

- 1) rzeczowe, których wartość nie przekracza określonej w umowie ubezpieczenia kwoty franszyzy redukcyjnej;
- 2) wyrządzone umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa, chyba że w razie rażącego niedbalstwa zapłata odszkodowania odpowiada w danych okolicznościach względem słuszności;
- 3) nie będące szkodą na osobie lub szkodą rzeczową (czyste straty finansowe);
- 4) powstałe w okresie konserwacji i gwarancji;
- 5) w mieniu ubezpieczonym lub mogącem być ubezpieczonym na podstawie Rozdziału I OWU;
- 6) w mieniu istniejącym na terenie budowy lub w jego bezpośrednim sąsiedztwie w dniu rozpoczęcia realizacji prac budowlano-montażowych, stanowiącym własność lub będącym w pieczy, przechowaniu lub pod kontrolą Ubezpieczającego, Ubezpieczonego, zleceniodawcy/inwestora, wykonawców, podwykonawców lub innych podmiotów biorących udział w realizacji prac budowlano-montażowych ubezpieczonych na podstawie Rozdziału I OWU;
- 7) związane ze składowaniem lub używaniem materiałów wzbuchowych;
- 8) objęte systemem ubezpieczeń obowiązkowych, które Ubezpieczony ma obowiązek zawrzeć z zastrzeżeniem, że PZU SA ponosi odpowiedzialność za szkody spowodowane na terenie budowy lub w jego bezpośrednim sąsiedztwie maszynami budowlanymi;
- 9) spowodowane przez sprzęt pływający lub statki powietrzne;
- 10) powstałe wskutek powolnego oddziaływania temperatury, substancji chemicznych lub biologicznych, gazów, oparów, wilgoci, dymu, sadzy, ścieków, zagrzybienia lub działania hałasu;
- 11) powstałe wskutek oddziaływania azbestu, formaldehydów, furanów, dioksyn lub chemikaliów dioksynopodobnych;
- 12) wyrządzone pracownikom lub innym osobom zatrudnionym (w tym w oparciu o umowę wylinopoborną) przez Ubezpieczającego lub Ubezpieczonego, a także osobom ich reprezentującym oraz członkom ich rodzin;
- 13) związane z naruszeniem dóbr osobistych innych niż objęte zakresem szkody na osobie;
- 14) związane z naruszeniem praw własności intelektualnej;
- 15) powstałe wskutek niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, w tym powstałe po wykonaniu prac budowlano-montażowych lub włączeniu ich do eksploatacji, wynikające z ich wadliwego wykonania;
- 16) za które Ubezpieczony jest odpowiedzialny wskutek rozszerzenia odpowiedzialności cywilnej w stosunku do zakresu

ROZDZIAŁ II

UBEZPIECZENIE ODPOWIEDZIALNOŚCI CYWILNEJ

PRZEDMIOT I ZAKRES UBEZPIECZENIA

§ 12

1. Przedmiotem ubezpieczenia jest odpowiedzialność cywilna Ubezpieczonego wobec osób trzecich za szkody będące następstwem czynu niedozwolonego (odpowiedzialność cywilna deliktowa) w związku z realizacją przez Ubezpieczonego prac budowlano-montażowych objętych ochroną ubezpieczeniową na podstawie OWU oraz z posiadaniem i wykorzystywaniem przy realizacji tych prac mieniem.
2. Warunkiem odpowiedzialności PZU SA jest zajście wypadku ubezpieczeniowego na terenie budowy lub w jego bezpośrednim sąsiedztwie w okresie ubezpieczenia i zgłoszenie roszczenia z tego tytułu przed upływem terminu przedawnienia.

- odpowiedzialności wynikającej z obowiązujących przepisów prawa lub też w wyniku umownego przejścia odpowiedzialności cywilnej osoby trzeciej;
- 17) powstałe wskutek utraty, zniszczenia lub uszkodzenia:
    - a) akt, planów, projektów, rysunków, specyfikacji rachunków, asygnat, dokumentów, oprogramowania lub baz danych,
    - b) papierów wartościowych, gotówki, znaczków, czeków lub kart płatniczych,
    - c) biżuterii lub kamieni szlachetnych,
    - d) zbiorów archiwalnych lub kolekcjonerskich,
    - e) dzieł sztuki lub przedmiotów o charakterze zabytkowym, artystycznym lub unikatowych;
  - 18) wyrządzone przez wirusy, programy lub kody zakłócające pracę programu, całego komputera, sieci, niezależnie od przyczyn ich pojawienia się, w tym związanych z Internetem lub korzystaniem z Internetu;
  - 19) wyrządzone w związku z wprowadzeniem do obrotu produktów.
2. O ile zakres ochrony ubezpieczeniowej nie zostanie rozszerzony poprzez włączenie do umowy ubezpieczenia odpowiednich klauzul za zapłatą dodatkowej składki, PZU SA nie odpowiada za szkody:
    - 1) wyrządzone przez jednego Ubezpieczonego innemu Ubezpieczonemu objętych jedną umową ubezpieczenia;
    - 2) spowodowane wibracjami, usunięciem lub osłabieniem elementów nośnych, podpór lub nośności gruntu.
  3. Ochrona ubezpieczeniowa nie obejmuje:
    - 1) utraconych korzyści;
    - 2) utraty wartości rynkowej, utraty rynku, utraty przychodu, utraty dochodu, utraty zysku, zwiększonych kosztów działalności powstałych w wyniku szkody, strat powstałych wskutek opóźnienia lub niewypełnienia zobowiązań, utraty kontraktów, rabatów lub licencji oraz kar umownych, kar pieniężnych, grzywn sądowych i administracyjnych, podatków, należności publicznoprawnych, opłat manipulacyjnych, odszkodowań o charakterze karnym, kosztów procesów, kosztów administracyjnych, szkód pośrednich.

SUMA GWARANCYJNA

§ 15

1. Suma gwarancyjna określona w umowie ubezpieczenia stanowi górną granicę odpowiedzialności PZU SA w odniesieniu do wszystkich wypadków ubezpieczeniowych zaistniałych w okresie ubezpieczenia.
2. W granicach sumy gwarancyjnej, o której mowa w ust. 1, mogą być wyodrębnione limity kwotowe określające odpowiedzialność PZU SA za szkody:
  - 1) z tytułu jednego wypadku ubezpieczeniowego;
  - 2) z tytułu ryzyk określonych w klauzulach;
  - 3) określonego rodzaju.
3. Każdorazowa wypłata odszkodowania lub kosztów, wymienionych w § 13 powoduje zmniejszenie sumy gwarancyjnej o wypłaconą kwotę.
4. Za zgodą PZU SA i za opłatą dodatkowej składki Ubezpieczający może uzupełnić lub podwyższyć sumę gwarancyjną lub rozszerzyć zakres ubezpieczenia (doubezpieczenie).
5. PZU SA wypłaca odszkodowanie pomniejszone o franszyzę redukcyjną w wysokości ustalonej w umowie ubezpieczenia.

ROZDZIAŁ III

POSTANOWIENIA WSPÓLNE

ZAWARCIE UMOWY UBEZPIECZENIA

§ 16

1. Umowę ubezpieczenia zawiera się na pisemny wniosek Ubezpieczającego.
  2. Umowę ubezpieczenia można zawrzeć jako:
    - 1) jednostkową umowę ubezpieczenia;
    - 2) generalną umowę ubezpieczenia.
  3. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, powinien zawierać między innymi następujące dane:
    - 1) w odniesieniu do jednostkowej umowy ubezpieczenia:
      - a) nazwę i adres Ubezpieczającego oraz Ubezpieczonego, jeśli nie jest to ten sam podmiot,
      - b) przedmiot ubezpieczenia dla ubezpieczenia mienia,
      - c) miejsce ubezpieczenia,
      - d) okres ubezpieczenia,
      - e) zakres ubezpieczenia,
      - f) sumę ubezpieczenia dla poszczególnych kategorii mienia ustaloną zgodnie z § 8,
      - g) sumę gwarancyjną,
      - h) charakterystykę obiektu budowlanego lub montażowego stanowiącego przedmiot prac budowlano-montażowych obejmowanych ochroną (m.in. wymiary, materiały, zakres i technologię wykonania prac),
      - i) charakterystykę terenu budowy i jego bezpośredniego sąsiedztwa ze szczególnym uwzględnieniem opisu znajdujących się tam obiektów oraz ewentualnych zagrożeń związanych z ryzykami naturalnymi (m.in. powódź, trzęsienie ziemi, huragan),
      - j) informacje o doświadczeniu podmiotów, które mają wykonywać ubezpieczone prace budowlano-montażowe w wykonywaniu takich prac,
      - k) wykaz szkód, które powstały w okresie minimum ostatnich 5 lat przy realizacji kontraktów wykonywanych lub zleconych przez Ubezpieczającego, niezależnie od tego czy prace budowlano-montażowe objęte tymi kontraktami były ubezpieczone i czy wypłacono za nie odszkodowanie, zawierający informacje o charakterze, przyczynie i wysokości szkody;
  - 2) w odniesieniu do generalnej umowy ubezpieczenia:
    - a) nazwę i adres Ubezpieczającego oraz Ubezpieczonego, jeśli nie jest to ten sam podmiot,
    - b) przedmiot ubezpieczenia dla ubezpieczenia mienia,
    - c) zakres terytorialny ubezpieczenia,
    - d) okres obowiązywania umowy ubezpieczenia,
    - e) zakres ubezpieczenia,
    - f) charakterystykę portfela ubezpieczanych kontraktów, tj. podział ogółu realizowanych kontraktów na grupy w zależności od obiektu budowlanego lub montażowego (np. budownictwo mieszkaniowe, budownictwo ogólne i przemysłowe, budownictwo mostowe, budownictwo hydroinżynieryjne, wykonawstwo instalacji elektrycznych, instalacji wodno-kanalizacyjnych, montaż maszyn i urządzeń przemysłu spożywczego, dostawa i montaż urządzeń poligraficznych) z podaniem udziału danej grupy kontraktów, które mają zostać objęte ochroną ubezpieczeniową,
    - g) deklarację odnośnie łącznej wartości prac budowlano-montażowych, które Ubezpieczający planuje rozpocząć w okresie obowiązywania umowy ubezpieczenia,
    - h) przykładową charakterystykę typowego obiektu budowlanego lub montażowego dla danej grupy kontraktów (m.in. wymiary, materiały, zakres i technologia wykonania prac),
    - i) maksymalną, minimalną i przeciętną wartość pojedynczego kontraktu oraz sumę ubezpieczenia dla pozostałych kategorii mienia ustaloną zgodnie z § 8,
    - j) maksymalny, minimalny i przeciętny okres realizacji kontraktu,
    - k) sumę gwarancyjną,
    - l) informacje, o których mowa w pkt 1 lit. j oraz k.
4. Ubezpieczający zobowiązany jest dołączyc do wniosku:
    - 1) harmonogram prac budowlano-montażowych oraz części dokumentacji kontraktu dotyczące zakresu rzeczowo finansowego tych prac;
    - 2) w przypadku, gdy ochroną ubezpieczeniową mają być objęte maszyny budowlane – wykaz tych maszyn z podaniem ich danych identyfikacyjnych: producent, typ, model, nr fabryczny, rok produkcji, inny parametr, jeśli jest on niezbędny do jednoznacznej identyfikacji maszyny oraz sumę ubezpieczenia oddzielnie dla każdej ubezpieczonej maszyny budowlanej.
  5. PZU SA może uzależnić zawarcie umowy ubezpieczenia od uzyskania dodatkowych informacji związanych z oceną ryzyka oraz od przeprowadzenia inspekcji przedmiotu i miejsca ubezpieczenia w celu oceny ryzyka ubezpieczeniowego. PZU SA zastrzega sobie także prawo do żądania od Ubezpieczającego dodatkowych informacji jeżeli uzna, że dotychczas otrzymane nie są wystarczające do prawidłowej oceny ryzyka.

OKRES OBOWIĄZYWANIA UMOWY UBEZPIECZENIA OKRES UBEZPIECZENIA

§ 18

6. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, oraz inne dokumenty przedłożone PZU SA w celu zawarcia lub wykonania umowy ubezpieczenia stanowią integralną część umowy ubezpieczenia.
7. Z zastrzeżeniem wyjątku przewidzianego w ust. 8, w razie wątpliwości umowy ubezpieczenia uważa się za zawartą z chwilą doręczenia Ubezpieczającemu dokumentu ubezpieczenia.
8. Jeżeli w odpowiedzi na złożoną ofertę PZU SA doręcza Ubezpieczającemu dokument ubezpieczenia zawierający postanowienia, które odbiegają na niekorzyść Ubezpieczającego lub Ubezpieczonego od treści złożonej przez niego oferty, PZU SA zobowiązany jest zwrócić Ubezpieczającemu na to uwagę na piśmie przy doręczeniu tego dokumentu, wyznaczając mu co najmniej 7 dniowy termin do zgłoszenia sprzeciwu. W razie niewykonania tego obowiązku zmiany dokonane na niekorzyść Ubezpieczającego lub Ubezpieczonego nie są skuteczne, a umowa ubezpieczenia jest zawarta zgodnie z warunkami oferty. W przypadku braku sprzeciwu umowa ubezpieczenia dochodzi do skutku zgodnie z treścią dokumentu ubezpieczenia następnego dnia po upływie terminu wyznaczonego do złożenia sprzeciwu.
9. Umowa ubezpieczenia może zostać zawarta na cudzy rachunek (na rachunek Ubezpieczonego). Ubezpieczony może nie być imiennie wskazany w umowie ubezpieczenia chyba, że jest to konieczne do określenia przedmiotu ubezpieczenia. W przypadku zawarcia umowy ubezpieczenia na cudzy rachunek:
  - 1) zarzut mający wpływ na odpowiedzialność PZU SA, może on podnieść również przeciwko Ubezpieczonemu;
  - 2) Ubezpieczony jest uprawniony do żądania należytego świadczenia bezpośrednio od PZU SA chyba, że strony uzgodniły inaczej; jednakże takie uzgodnienie nie może zostać dokonane, jeżeli wypadek ubezpieczeniowy już zaszedł;
  - 3) Ubezpieczony może żądać, by PZU SA udzielił mu informacji o postanowieniach zawartej umowy ubezpieczenia oraz OWU w zakresie, w jakim dotyczą jego praw i obowiązków.

GENERALNE WYŁĄCZENIA ODPOWIEDZIALNOŚCI

§ 17

1. PZU SA nie ponosi odpowiedzialności za szkody powstałe wskutek:
    - 1) działań wojennych, wojny domowej, przewrotu wojskowego, powstania zbrojnego, rewolucji, wprowadzenia stanu wojennego lub stanu wyjątkowego, aktu sabotażu;
    - 2) rozruchów lub zamieszek społecznych, strajku, lokautu, blokady;
    - 3) aktów terroryzmu przez które rozumie się działania mające na celu wprowadzenie chaosu, zastraszanie ludności lub dezorganizację życia publicznego dla osiągnięcia określonych skutków ekonomicznych, politycznych, religijnych, ideologicznych, społecznych lub społecznych;
    - 4) działań przedsięwziętych w związku z kontrolowaniem, zapobieganiem lub zwalczaniem skutków zdarzeń wymienionych w punktach 1–3;
    - 5) konfiskaty, wywłaszczenia, nacjonalizacji, rekwizycji lub innego rodzaju przejęcia przedmiotu ubezpieczenia lub jego zniszczenia na mocy stosownego aktu prawnego przez rząd lub inne prawomocne władze;
    - 6) działania energii jądrowej, promieniowania jonizującego, skażenia radioaktywnego, pola elektromagnetycznego lub magnetycznego, promieni laserowych lub maserowych;
    - 7) skażenia lub zanieczyszczenia środowiska (gleby, powietrza, wody);
    - 8) utraty, zniszczenia, uszkodzenia, zniekształcenia lub niedostępności danych lub oprogramowania, w szczególności polegające na niekorzystnej zmianie w danych lub oprogramowaniu spowodowane zniszczeniem, uszkodzeniem lub inną deformacją ich oryginalnej struktury oraz polegające na niedziałaniu lub nieprawidłowym działaniu sprzętu elektronicznego, nośników informacji lub wbudowanych układów scalonych; jeżeli w następstwie ww. zdarzeń wystąpił wypadek ubezpieczeniowy objęty ochroną ubezpieczeniową PZU SA ponosi odpowiedzialność za skutki takiego wypadku;
    - 9) częściowego lub całkowitego przerwania wykonywania prac budowlano-montażowych z innej przyczyny niż powstanie szkody objętej ochroną ubezpieczeniową na podstawie OWU.
  2. PZU SA nie ponosi odpowiedzialności za szkody górnicze w rozumieniu Prawa geologicznego i górnictwa.
1. Umowę ubezpieczenia zawiera się na czas określony.
  2. W przypadku jednostkowej umowy ubezpieczenia, o ile nie umówiono się inaczej, odpowiedzialność PZU SA rozpoczyna się w dniu wskazanym w umowie ubezpieczenia (początek okresu ubezpieczenia), nie wcześniej jednak niż z chwilą rozpoczęcia prac budowlano-montażowych lub zakończenia wyładunku mienia objętego ochroną ubezpieczeniową na terenie budowy, w zależności od tego, które z tych zdarzeń nastąpiło wcześniej i kończy się z upływem wskazanego w umowie okresu ubezpieczenia (koniec okresu ubezpieczenia), nie później jednak niż:
    - 1) w odniesieniu do prac budowlano-montażowych, z zastrzeżeniem pkt 2, z chwilą ich ostatecznego odbioru przez zleceniodawcę/inwestora potwierdzonego podpisaniem końcowego protokołu zdawczo-odbiorczego lub z chwilą rozpoczęcia eksploatacji (użytkowania) w zależności od tego, które z tych zdarzeń nastąpiło wcześniej; jeżeli odbiór lub rozpoczęcie eksploatacji dotyczy jedynie części lub określonego etapu prac budowlano-montażowych odpowiedzialność PZU SA w odniesieniu do tej części lub etapu kończy się jak w zdaniu poprzedzającym;
    - 2) w odniesieniu do mienia używanego będącego przedmiotem prac budowlano-montażowych w zakresie szkód powstałych w bezpośrednim związku z przeprowadzeniem rozruchu gorącego, prób lub testów – z chwilą rozpoczęcia wyżej wymienionych czynności;
    - 3) w odniesieniu do sprzętu, narzędzi, wyposażenia i zaplecza budowy oraz maszyn budowlanych – z chwilą zakończenia załadunku tego mienia na środek transportu w celu jego usunięcia z terenu budowy lub, jeśli jego usunięcie odbywa się bez użycia środka transportu, z chwilą opuszczenia przez to mienie terenu budowy.
  3. W przypadku generalnych umów ubezpieczenia, o ile nie umówiono się inaczej, początek i koniec okresu ubezpieczenia dla danego kontraktu objętego tą umową ustala się zgodnie z zasadami określonymi w ust. 2.
  4. Jeżeli PZU SA ponosił odpowiedzialność z tytułu zawartej umowy ubezpieczenia jeszcze przed zaplaceniem składki lub jej pierwszej raty, a składka lub jej pierwsza rata nie została zapłacona w terminie, PZU SA ma prawo wypowiedzieć umowę ubezpieczenia ze skutkiem natychmiastowym i żądać zapłaty składki za okres, przez który ponosił odpowiedzialność.
  5. W razie opłacania składki w ratach, jeżeli rata (poza pierwszą) nie została opłacona w ustalonym terminie, PZU SA po upływie terminu płatności tej raty może wezwać Ubezpieczającego do jej zapłaty z zagrożeniem, że brak zapłaty w terminie 7 dni od dnia otrzymania wezwania przez Ubezpieczającego spowoduje ustanie odpowiedzialności.
  6. Jeżeli umowa ubezpieczenia jest zawarta na okres dłuższy niż 6 miesięcy, Ubezpieczający ma prawo odstąpienia od umowy ubezpieczenia w terminie 30 dni, a w przypadku gdy Ubezpieczający jest przedsiębiorcą w terminie 7 dni, od dnia zawarcia umowy ubezpieczenia, składając oświadczenie w tym zakresie. Jeżeli najpóźniej w chwili zawarcia umowy PZU SA nie poinformował Ubezpieczającego będącego konsumentem o prawie do odstąpienia od umowy, termin 30 dni biegnie od dnia, w którym Ubezpieczający będący konsumentem dowiedział się o tym prawie. Odstąpienie od umowy ubezpieczenia nie zwalnia Ubezpieczającego z obowiązku zaplacenienia składki ubezpieczeniowej za okres, w jakim PZU SA udzielał ochrony ubezpieczeniowej.
  7. Nieprzestrzeganie obowiązków o których mowa w § 20 ust. 6 pkt 1–4 lub przewrzenie prac budowlano-montażowych z powodu rozwiązania kontraktu na ich realizację stanowi ważny powód wypowiedzenia umowy ubezpieczenia w rozumieniu art. 812 § 5 Kodeksu cywilnego. W tym przypadku PZU SA może wypowiedzieć umowę ubezpieczenia ze skutkiem natychmiastowym.
  8. Oprócz przypadków wskazanych w ustępie poprzedzającym ochrona ubezpieczeniowa wygasa także:
    - 1) w przypadku ubezpieczenia szkód rzeczowych (ubezpieczenie mienia) – wraz z wyzeraniem sumy ubezpieczenia w odniesieniu do mienia ubezpieczonego w systemie na pierwsze

- ryziko lub wraz z wyczerpaniem limitu odpowiedzialności na wszystkie wypadki ubezpieczeniowe w okresie ubezpieczenia w odniesieniu wyłącznie do mienia lub szkód danego rodzaju dla których ustalony został w umowie ubezpieczenia taki limit i w zakresie objętym tym limitem;
- 2) w przypadku ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej – wraz z wyczerpaniem sumy gwarancyjnej;
  - 3) w przypadkach określonych w § 19 ust. 7.

SKŁADKA UBEZPIECZENIOWA

§ 19

1. Składkę ustala się za czas trwania odpowiedzialności PZU SA.
2. Składka ubezpieczeniowa obliczana jest z uwzględnieniem:
  - 1) wnioskowanego okresu i zakresu ubezpieczenia;
  - 2) rodzaju prac budowlano-montażowych stanowiących przedmiot ubezpieczenia oraz technologii (metody) ich wykonania;
  - 3) rodzaju i stanu technicznego maszyn budowlanych;
  - 4) wysokości sum ubezpieczenia lub sumy gwarancyjnej;
  - 5) doświadczenia podmiotów biorących udział w realizacji ubezpieczanych prac budowlano-montażowych;
  - 6) lokalizacji budowy;
  - 7) dotychczasowej szkodowości;
  - 8) indywidualnej oceny ryzyka.
3. Jeżeli nie umówiono się inaczej, składka powinna być zapłacona jednocześnie z zawarciem umowy ubezpieczenia. Na wniosek Ubezpieczającego składka może zostać rozłożona na raty. Terminy płatności oraz wysokość kolejnych rat określone są w umowie ubezpieczenia.
4. Zapłata składki następuje w formie gotówkowej lub w porozumieniu z PZU SA w formie bezgotówkowej.
5. Jeżeli zapłata składki albo raty składki dokonywana jest w formie przelewu bankowego, za datę zapłaty uważa się datę obciążenia rachunku Ubezpieczającego pełną, wymagalną kwotą składki albo raty składki określoną w umowie ubezpieczenia.
6. Składka nie podlega indeksacji.
7. W razie ujawnienia okoliczności, która pociąga za sobą istotną zmianę prawdopodobieństwa wypadku ubezpieczeniowego, każda ze stron może żądać odpowiedniej zmiany wysokości składki ubezpieczeniowej, poczynając od chwili, w której zaszła ta okoliczność, nie wcześniej jednak niż od początku bieżącego okresu ubezpieczenia. W razie zgłoszenia takiego żądania druga strona może w terminie 14 dni wypowiedzieć umowę ubezpieczenia ze skutkiem natychmiastowym, składając oświadczenie w tym zakresie.
8. Jeżeli Ubezpieczający lub Ubezpieczony podał do wiadomości PZU SA nieprawdziwe dane mające wpływ na wysokość składki, Ubezpieczający zobowiązany jest do dopłaty składki wynikającej z różnicy pomiędzy składką, jaka należałaby się PZU SA, gdyby podano dane prawdziwe a składką przyjętą w umowie ubezpieczenia. W razie zajścia wypadku ubezpieczeniowego roszczenie PZU SA o dopłatę różnicy składki staje się natychmiast wymagalne i płatne najpóźniej w dniu wypłaty odszkodowania.
9. W przypadku wygaśnięcia ochrony ubezpieczeniowej przed upływem okresu, na jaki została zawarta umowa ubezpieczenia, Ubezpieczającemu przysługuje zwrot składki za okres niewykorzystanej ochrony ubezpieczeniowej.

OBOWIĄZKI UBEZPIECZAJĄCEGO, UBEZPIECZONEGO ORAZ PZU SA

§ 20

1. Ubezpieczający obowiązany jest podać do wiadomości PZU SA wszystkie znane sobie okoliczności, o które PZU SA zapytywał w formularzu oferty/wniosku albo, przed zawarciem umowy ubezpieczenia, w innych pismach. Jeżeli Ubezpieczający zawiera umowę ubezpieczenia przez przedstawiciela, obowiązek ten ciąży również na przedstawicielu i obejmuje ponadto okoliczności jemu znane. W razie zawarcia przez PZU SA umowy ubezpieczenia mimo braku odpowiedzi na poszczególne pytania, pominięte okoliczności uważa się za nieistotne.
2. W czasie trwania umowy ubezpieczenia Ubezpieczający obowiązany jest zawiadamiać PZU SA o zmianach okoliczności, o których mowa w ust. 1, niezwłocznie po otrzymaniu o nich wiadomości, w szczególności zwiększających niebezpieczeństwo powstania szkody, o każdym fakcie nieplanowego przerwania lub czasowego zawieszenia realizacji prac budowlano-montażowych stanowiącym odstępstwo od przyjętego harmonogramu, jak również zmianie wartości ubezpieczonego mienia.
3. W razie zawarcia umowy ubezpieczenia na cudzy rachunek obowiązy określone w ustępie 1 i 2 spoczywają zarówno na Ubezpieczającym, jak i Ubezpieczonym, chyba że Ubezpieczony nie wiedział o zawarciu umowy ubezpieczenia na jego rachunek.
4. PZU SA nie ponosi odpowiedzialności za skutki okoliczności, które z naruszeniem ustępów poprzedzających nie zostały podane do jego wiadomości. Jeżeli do naruszenia ustępów poprzedzających doszło z winy umyślnej, w razie wątpliwości przyjmuje się, że wypadek przewidziany umową ubezpieczenia i jego następstwa są skutkiem okoliczności, o których mowa w zdaniu poprzedzającym.
5. PZU SA ma prawo w trakcie trwania umowy ubezpieczenia, do inspekcji miejsca i przedmiotu ubezpieczenia w celu oceny ryzyka ubezpieczeniowego oraz sformułowania ewentualnych rekomendacji i zaleceń dotyczących kontroli tego ryzyka. Koszty takiej inspekcji pokrywa w całości PZU SA, chyba że umówiono się inaczej.
6. Ubezpieczający lub Ubezpieczony zobowiązany jest:
  - 1) przestrzegać ogólnie obowiązujących przepisów prawa: przepisów prawa budowlanego, przepisów bezpieczeństwa mających na celu zapobieganie powstawaniu szkody, przepisów o ochronie przeciwpożarowej, przepisów o ochronie osób i mienia, zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, przepisów normalizacji i certyfikacji, przepisów o budowie i eksploatacji urządzeń technicznych oraz wykonywaniu dozoru technicznego nad tymi urządzeniami, przepisów o wykonaniu nadzoru urbanistyczno-budowlanego, a także przepisów wymienionych dodatkowo w umowie ubezpieczenia;
  - 2) stosować się do zaleceń, wymogów i decyzji organów administracji państwowej i samorządowej w zakresie bezpieczeństwa prowadzonej działalności;
  - 3) podejmować we własnym zakresie i na własny koszt stosowne działania prewencyjne oraz uzasadnione środki ostrożności w celu zapobieżenia wystąpieniu szkody;
  - 4) utrzymywać we własnym zakresie i na własny koszt należyty stan techniczny mienia wykorzystywanego przy realizacji prac budowlano-montażowych: zajmowanych pomieszczeń, budynków, budowli i innych obiektów zaplecza budowy, sprzętu, narzędzi, wyposażenia, maszyn budowlanych oraz eksploatawać to mienie zgodnie z przeznaczeniem, zaleceniami i wskazówkami producenta lub dostawcy.
7. W razie zajścia wypadku ubezpieczeniowego Ubezpieczający lub Ubezpieczony zobowiązany jest:
  - 1) zawiadomić PZU SA o wypadku ubezpieczeniowym niezwłocznie, nie później jednak niż w ciągu 3 dni roboczych od chwili uzyskania wiadomości o jego zajściu;
  - 2) użyć dostępnych mu środków w celu ratowania przedmiotu ubezpieczenia oraz zapobieżenia szkodzie lub zmniejszenia jej rozmiarów;
  - 3) zabezpieczyć możliwość dochodzenia roszczeń odszkodowawczych wobec osób odpowiedzialnych za szkodę.
8. W razie naruszenia z winy umyślnej lub rażącego niedbalstwa obowiązku, o którym mowa w ust. 7 pkt 1, PZU SA może odpowiednio zmniejszyć odszkodowanie, jeżeli naruszenie przyczyniło się do zwiększenia szkody lub uniemożliwiło PZU SA ustalenie okoliczności i skutków wypadku.
9. Skutkiem braku zawiadomienia PZU SA o wypadku nie nastąpią, jeżeli PZU SA w terminie, o którym mowa w ust. 7 pkt 1, otrzymał wiadomość o okolicznościach, które należało podać do jego wiadomości.
10. Jeżeli Ubezpieczający lub Ubezpieczony umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa nie zastosował środków określonych w ust. 7 pkt 2 PZU SA jest wolny od odpowiedzialności za szkody powstałe z tego powodu.
11. W razie powstania szkody Ubezpieczający lub Ubezpieczony zobowiązany jest:

- 1) wraz z zawiadomieniem o wypadku ubezpieczeniowym niezwłocznie, nie później jednak niż w ciągu 3 dni roboczych od chwili uzyskania wiadomości o szkodzie, zawiadomić o tym fakcie PZU SA podając co najmniej jej przyczynę i charakter oraz przewidywaną wysokość;
  - 2) niezwłocznie zawiadomić policję o każdej szkodzie powstałej wskutek przestępstwa;
  - 3) pozostawić miejsce szkody bez dokonywania zmian oraz zachować wszystkie uszkodzone elementy i części mienia do czasu dokonania oględzin przez przedstawiciela PZU SA chyba, że zmiana jest niezbędna w celu zabezpieczenia mienia pozostałego po szkodzie lub zmniejszenia rozmiaru szkody; PZU SA nie może powoływać się na ten zakaz, jeżeli nie rozpoczął czynności likwidacyjnych w terminie 3 dni roboczych od dnia zawiadomienia o szkodzie chyba, że w umowie ubezpieczenia postanowiono inaczej;
  - 4) udzielić przedstawicielowi PZU SA pomocy i wyjaśnień niezbędnych dla ustalenia okoliczności powstania szkody oraz jej przedmiotu i wysokości;
  - 5) w przypadku ubezpieczenia mienia, sporządzić i przedstawić w uzgodnionym przez strony terminie oraz formie i na własny koszt, kosztorys szkody wraz z dokumentacją źródłową stanowiącą podstawę jego sporządzenia;
  - 6) powiadomić PZU SA o zawartych innych umowach ubezpieczenia dotyczących mienia dotkniętego szkoda.
- 12.** W odniesieniu do ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej Ubezpieczający lub Ubezpieczony zobowiązany jest:
- 1) niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 7 dni, powiadomić PZU SA o wystąpieniu przez poszkodowanego przeciwko Ubezpieczonemu z roszczeniem o odszkodowanie;
  - 2) w przypadku wystąpienia z roszczeniem, o którym mowa w pkt 1, na drogę sądową, niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 7 dni od otrzymania pozwu, zawiadomić o tym PZU SA;
  - 3) dostarczyć PZU SA orzeczenie sądu w terminie umożliwiający zajęcie stanowiska co do wniesienia środka odwoławczego.
- 13.** PZU SA zobowiązany jest:
- 1) po otrzymaniu zawiadomienia o zajściu wypadku ubezpieczeniowego, w terminie 7 dni od dnia otrzymania tego zawiadomienia, do poinformowania o tym Ubezpieczającego lub Ubezpieczonego, jeżeli nie są oni osobami występującymi z tym zawiadomieniem, oraz do podjęcia postępowania dotyczącego ustalenia stanu faktycznego wypadku ubezpieczeniowego, zasadności zgłoszonych roszczeń i wysokości odszkodowania, a także do poinformowania osoby występującej z roszczeniem pisemnie lub w inny sposób, na który osoba ta wyraziła zgodę, jakie dokumenty są potrzebne do ustalenia odpowiedzialności PZU SA lub wysokości odszkodowania, jeżeli jest to niezbędne do dalszego prowadzenia postępowania; w przypadku umowy ubezpieczenia zawartej na cudzy rachunek, zawiadomienie o zajściu wypadku ubezpieczeniowego może zgłosić również Ubezpieczony albo jego spadkobiercy; w tym przypadku spadkobierca jest traktowany jak uprawniony z umowy ubezpieczenia;
  - 2) jeżeli w terminach określonych w § 21 ust. 1 i 2 PZU SA nie wypłaci odszkodowania, do zawiadomienia pisemnie:
    - a) osoby zgłaszającej roszczenie oraz
    - b) Ubezpieczonego w przypadku umowy ubezpieczenia zawartej na cudzy rachunek, jeżeli nie jest on osobą zgłaszającą roszczenie
 – o przyczynach niemożności zaspokojenia ich roszczeń w całości lub w części, a także do wypłaty bezspornej części odszkodowania;
  - 3) jeżeli odszkodowanie nie przysługuje lub przysługuje w innej wysokości niż określona w zgłoszonym roszczeniu, do poinformowania o tym pisemnie:
    - a) osoby występującej z roszczeniem oraz
    - b) Ubezpieczonego, w przypadku umowy ubezpieczenia zawartej na cudzy rachunek, jeżeli nie jest on osobą zgłaszającą roszczenie
 – wskazując na okoliczności oraz na podstawę prawną uzasadniającą całkowitą lub częściową odmowę wypłaty odszkodowania oraz do pouczenia tej osoby o możliwości dochodzenia roszczeń na drodze sądowej;
  - 4) do udostępnienia Ubezpieczającemu, Ubezpieczonemu, osobie występującej z roszczeniem lub uprawnionemu z umowy ubezpieczenia, informacji i dokumentów gromadzonych w celu ustalenia odpowiedzialności PZU SA lub wysokości odszkodowania; osoby te mogą żądać pisemnego potwierdzenia przez PZU SA udostępnionych informacji, a także sporządzenia na swój koszt kserokopii dokumentów i potwierdzenia ich zgodności z oryginałem przez PZU SA;
  - 5) do udostępnienia osobom, o których mowa w pkt 4, informacji i dokumentów, o których mowa w pkt 4, na ich żądanie, w postaci elektronicznej;
  - 6) na żądanie Ubezpieczonego lub uprawnionego z umowy ubezpieczenia, do udostępnienia posiadanych przez siebie informacji związanych z wypadkiem ubezpieczeniowym będącym podstawą ustalenia odpowiedzialności PZU SA oraz ustalenia okoliczności wypadku ubezpieczeniowego, jak również wysokości odszkodowania;
  - 7) na żądanie Ubezpieczającego lub Ubezpieczonego, do przekazania informacji o oświadczeniach złożonych przez nich na etapie zawierania umowy ubezpieczenia na potrzeby oceny ryzyka ubezpieczeniowego lub kopii dokumentów sporządzonych na tym etapie.

WYPŁATA ODSZKODOWANIA

§ 21

1. PZU SA wypłaca odszkodowanie w terminie 30 dni od daty otrzymania zawiadomienia o wypadku.
2. Gdyby wyjaśnienie w terminie określonym w ust. 1 okoliczności koniecznych do ustalenia odpowiedzialności PZU SA albo wysokości odszkodowania okazało się niemożliwe, odszkodowanie powinno być wypłacone w ciągu 14 dni od dnia, w którym przy zachowaniu należytej staranności wyjaśnienie tych okoliczności było możliwe. Jednakże bezsporna część odszkodowania PZU SA powinien wypłacić w terminie określonym w ust. 1.
3. Jeżeli tytułem odszkodowania z ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej przysługują poszkodowanemu zarówno świadczenia jednorazowe jak i renty, PZU SA zaspokaja je z obowiązującej sumy gwarancyjnej w następującej kolejności:
  - 1) świadczenie jednorazowe;
  - 2) renty czasowe;
  - 3) renty dożywotnie.
4. Zaspokojenie lub uznanie przez Ubezpieczonego roszczenia, o którym mowa w § 20 ust. 12 pkt 1, nie wywołuje skutków prawnych względem PZU SA, jeżeli PZU SA nie wyraził na to uprzedniej zgody.
5. Jeżeli należna składka została rozłożona na raty, w przypadku powstania szkody raty wymagalne, a nie opłacone na dzień ustalenia odszkodowania mogą zostać potrącone z kwoty odszkodowania.
6. W razie zajścia wypadku ubezpieczeniowego, jeżeli odszkodowanie lub suma tego odszkodowania i odszkodowań dotąd wypłaconych powoduje wyczerpanie wszystkich sum ubezpieczenia i sumy gwarancyjnej określonych w umowie ubezpieczenia, raty składki, których termin płatności przypada po dniu wypłaty odszkodowania, stają się natychmiast wymagalne i płatne w dniu wypłaty odszkodowania.

ROSZCZENIA REGRESOWE

§ 22

1. Z dniem wypłaty przez PZU SA odszkodowania roszczenia Ubezpieczonego przeciwko osobie trzeciej odpowiedzialnej za szkodę przechodzą z mocy prawa na PZU SA do wysokości wypłaconego odszkodowania. Jeżeli PZU SA pokrył tylko część szkody, Ubezpieczonemu przysługujące co do pozostałej części pierwszeństwo zaspokojenia przed roszczeniami PZU SA.
2. Ubezpieczający lub Ubezpieczony obowiązany jest udzielić PZU SA pomocy dostarczając informacji oraz dokumentów niezbędnych do skutecznego dochodzenia roszczeń regresowych. Jeżeli Ubezpieczony bez zgody PZU SA zrzekł się lub ograniczył roszczenia przeciwko osobie trzeciej odpowiedzialnej za szkodę, PZU SA może odmówić odszkodowania lub je odpowiednio zmniejszyć. Jeżeli zrzeczenie się lub ograniczenie roszczenia

zostanie ujawnione po wypłaceniu odszkodowania, PZU SA może zażądać od Ubezpieczonego zwrotu całości lub części wypłaconego odszkodowania.

MIENIE ODZYSKANE

§ 23

W razie uzyskania informacji o przedmiotach utraconych w wyniku wypadków ubezpieczeniowych objętych ochroną ubezpieczeniową, Ubezpieczony obowiązany jest zawiadomić o tym niezwłocznie PZU SA oraz uczestniczyć w czynnościach zmierzających do rozpoznania i odzyskania tych przedmiotów. Jeżeli Ubezpieczony odzyskał przedmioty w stanie niezmiennym, PZU SA wolny jest od obowiązku wypłaty odszkodowania, a w razie gdy odszkodowanie zostało wypłacone, Ubezpieczony jest obowiązany niezwłocznie zwrócić PZU SA wypłaconą kwotę. W razie odzyskania przedmiotów w stanie uszkodzonym lub niekompletnym, zwrotowi podlega kwota odpowiadająca wartości odzyskanego przedmiotu w dniu jego odzyskania.

PODWÓJNE UBEZPIECZENIE

§ 24

1. Jeżeli ten sam przedmiot ubezpieczenia w tym samym czasie jest ubezpieczony od tego samego ryzyka u dwóch lub więcej ubezpieczycieli na sumy, które łącznie przewyższają jego wartość ubezpieczeniową, Ubezpieczony nie może żądać odszkodowania przenoszącego wysokość szkody. Między ubezpieczycielami każdy z nich odpowiada w takim stosunku, w jakim przyjęta przez niego suma ubezpieczenia pozostaje od łącznych sum wynikających z podwójnego lub wielokrotnego ubezpieczenia.
2. Jeżeli w którejkolwiek z umów ubezpieczenia, o jakich mowa w ust. 1, uzgodniono, że suma wypłacona przez ubezpieczyciela z tytułu ubezpieczenia może być wyższa od poniesionej szkody, zapłaty odszkodowania w części przenoszącej wysokość szkody Ubezpieczony może żądać tylko od tego ubezpieczyciela. W takim przypadku dla określenia odpowiedzialności między ubezpieczycielami należy przyjąć, że w ubezpieczeniu, o którym mowa w niniejszym postanowieniu, suma ubezpieczenia równa jest wartości ubezpieczeniowej.

POSTANOWIENIA KOŃCOWE

§ 25

1. Reklamację, skargę lub zażalenie składa się w każdej jednostce PZU SA obsługującej klienta.
2. Reklamacja, skarga lub zażalenie mogą być złożone w formie:
  - 1) pisemnej – osobiście albo przesyłką pocztową w rozumieniu ustawy Prawo pocztowe, na przykład pisząc na adres: PZU SA ul. Postępu 18A, 02-676 Warszawa (adres tylko do korespondencji);
  - 2) ustnej – telefonicznie, na przykład dzwoniąc pod numer infolinii 801 102 102, albo osobiście do protokołu podczas wizyty w jednostce, o której mowa w ust. 1;
  - 3) elektronicznej – wysyłając e-mail na adres reklamacje@pzu.pl lub wypełniając formularz na www.pzu.pl.
3. PZU SA rozpatruje reklamację, skargę lub zażalenie i udziela na nie odpowiedzi, bez zbędnej zwłoki, jednak nie później niż w terminie 30 dni od dnia ich otrzymania, z zastrzeżeniem ust. 4.
4. W szczególnie skomplikowanych przypadkach, uniemożliwiających rozpatrzenie reklamacji, skargi lub zażalenia i udzielenie

odpowiedzi w terminie, o którym mowa w ust. 3, PZU SA przekazuje osobie, która złożyła reklamację, skargę lub zażalenie informację, w której:

- 1) wyjaśnia przyczynę opóźnienia;
  - 2) wskazuje okoliczności, które muszą zostać ustalone dla rozpatrzenia sprawy;
  - 3) określa przewidywany termin rozpatrzenia reklamacji, skargi lub zażalenia i udzielenia odpowiedzi, który nie może przekroczyć 60 dni od dnia otrzymania reklamacji, skargi lub zażalenia.
5. Odpowiedź PZU SA na reklamację, skargę lub zażalenie zostanie dostarczona osobie, która je złożyła, w postaci papierowej lub za pomocą innego trwałego nośnika informacji, z tym że odpowiedź można dostarczyć pocztą elektroniczną wyłącznie na wniosek osoby, która złożyła tę reklamację, skargę lub zażalenie.
  6. Osobie fizycznej, która złożyła reklamację przysługuje prawo wniesienia do Rzecznika Finansowego wniosku dotyczącego:
    - 1) nieuwzględnienia roszczeń w trybie rozpatrywania reklamacji;
    - 2) niewykonania czynności wynikających z reklamacji rozpatrzonej zgodnie z wolą tej osoby w terminie określonym w odpowiedzi na tę reklamację.
  7. Reklamacje, skargi i zażalenia rozpatrywane są przez jednostki organizacyjne PZU SA, które są właściwe ze względu na przedmiot sprawy.
  8. Reklamacje uregulowane są w ustawie o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym oraz w ustawie o dystrybucji ubezpieczeń.
  9. PZU SA przewiduje możliwość pozasądowego rozwiązywania sporów.
  10. Podmiotem uprawnionym w rozumieniu ustawy o pozasądowym rozpatrywaniu sporów konsumenckich, właściwym dla PZU SA do pozasądowego rozpatrywania sporów, jest Rzecznik Finansowy, którego adres strony internetowej jest następujący: www.rf.gov.pl.
  11. Ubezpieczającemu, Ubezpieczonemu i uprawnionemu z umowy ubezpieczenia, będącemu konsumentem, przysługuje prawo zwrócenia się o pomoc do Miejskich i Powiatowych Rzeczników Konsumenta.
  12. W przypadku umowy zawieranej za pośrednictwem Internetu, konsument ma prawo skorzystać z pozasądowego sposobu rozstrzygnięcia sporów i złożyć skargę za pośrednictwem platformy internetowej systemu rozstrzygania sporów (Platforma ODR) zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady nr 524/2013 z dnia 21 maja 2013 r. - adres: <http://ec.europa.eu/consumers/odr/>. Za działanie Platformy ODR odpowiada Komisja Europejska. Adres poczty elektronicznej do kontaktu z PZU to: reklamacje@pzu.pl.
  13. PZU SA podlega nadzorowi Komisji Nadzoru Finansowego.
  14. Językiem stosowanym przez PZU w relacjach z konsumentem jest język polski.
  15. W sprawach nie uregulowanych w OWU mają zastosowanie przepisy Kodeksu cywilnego oraz inne stosowne przepisy prawa polskiego.
  16. Powództwo o roszczenie wynikające z umowy ubezpieczenia można wytoczyć według przepisów o właściwości ogólnej albo przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania lub siedziby Ubezpieczającego, Ubezpieczonego lub uprawnionego z umowy ubezpieczenia.
  17. Powództwo o roszczenie wynikające z umowy ubezpieczenia można wytoczyć według przepisów o właściwości ogólnej albo przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania spadkobiercy Ubezpieczonego lub spadkobiercy uprawnionego z umowy ubezpieczenia.

ZAŁĄCZNIK DO OGÓLNYCH WARUNKÓW UBEZPIECZENIA WSZYSTKICH RYZYK BUDOWLANO-MONTAŻOWYCH

KLAUZULE INDYWIDUALNE

Poniższe klauzule mają zastosowanie wyłącznie wtedy, gdy strony tak postanowią w umowie ubezpieczenia.

KLAUZULA NR 001

POKRYCIE SZKÓD WSKUTEK STRAJKÓW, ROZRUCHÓW I NIEPOKOJÓW SPOŁECZNYCH

Z zachowaniem pozostałych niezmienionych niniejszą Klauzulą postanowień OWU oraz za opłatą dodatkowej składki, strony postanawiają rozszerzyć zakres ochrony ubezpieczeniowej określonej w Rozdziale I OWU o szkody będące rezultatem strajków, lokautów, zamieszek lub niepokojów społecznych, przez które rozumie się utratę, uszkodzenie lub zniszczenie przedmiotu ubezpieczenia spowodowane bezpośrednio przez:

działania osoby lub osób, które biorą udział w zakłóceniu porządku publicznego (niezależnie od związku ze strajkiem lub lokautem) nie pozostające jednakże w związku ze zdarzeniami, o których mowa w § 17 ust. 1 pkt 1, 3, 4 OWU, a także działanie ustanowionych zgodnie z prawem władz, które ma na celu stłumienie lub próbę stłumienia takiego zakłócenia porządku publicznego lub też minimalizację jego negatywnych skutków, działanie umyślne uczestnika lub uczestników strajku, pracownika lub pracowników objętych lokautem, mające na celu popieranie strajku lub przeciwstawianie się lokautowi, a także działanie ustanowionych zgodnie z prawem władz, które ma na celu zapobieżenie lub próbę zapobieżenia takiego umyślnego działania lub też minimalizację jego negatywnych skutków.

Odpowiedzialność PZU SA z tytułu ochrony ubezpieczeniowej udzielonej na warunkach mniejszej Klauzuli jest ograniczona do limitu odpowiedzialności na jeden wypadek ubezpieczeniowy, który należy interpretować jako wszystkie szkody powstałe w nieprzerwanym okresie 168 godzin od zaistnienia pierwszej szkody objętej ochroną ubezpieczeniową na warunkach niniejszej Klauzuli. O ile nie umówiono się inaczej, łączny limit odpowiedzialności PZU SA na wszystkie wypadki ubezpieczeniowe objęte ochroną ubezpieczeniową na warunkach niniejszej Klauzuli w okresie realizacji prac budowlano-montażowych nie może przekraczać podwojonej wysokości limitu odpowiedzialności na jeden wypadek ubezpieczeniowy.

Limit odpowiedzialności na jeden wypadek ubezpieczeniowy oraz franszyza redukcyjna dla szkód obejmowanych ochroną ubezpieczeniową w ramach niniejszej Klauzuli wskazane są w umowie ubezpieczenia.

Ochrona ubezpieczeniowa udzielona na warunkach niniejszej Klauzuli nie obejmuje:

- 1) szkód będących wynikiem całkowitego lub częściowego przerwania prac budowlano-montażowych, ich opóźnienia lub przerwania procesu lub operacji;
- 2) szkód spowodowanych stałym lub czasowym pozbawieniem posiadania w wyniku konfiskaty, zajęcia lub rekwiizycji przez władzę ustanowioną zgodnie z prawem;
- 3) szkód spowodowanych stałym lub czasowym pozbawieniem posiadania nieruchomości w wyniku jej bezprawnego zajęcia przez osobę;
- 4) szkód pośrednich lub następnych oraz odpowiedzialności lub płatności przewyższających odszkodowanie za szkodę określoną w niniejszej Klauzuli,

zawsze z zastrzeżeniem, że postanowienia zawarte w pkt 2 oraz 3 nie zwalniają PZU SA z odpowiedzialności za fizyczne uszkodzenia ubezpieczonego mienia powstałe przed pozbawieniem posiadania lub podczas czasowego pozbawienia posiadania.

KLAUZULA NR 002

ODPOWIEDZIALNOŚĆ CYWILNA WZAJEMNA

Z zachowaniem pozostałych niezmienionych niniejszą Klauzulą postanowień OWU oraz za opłatą dodatkowej składki, strony postanawiają rozszerzyć zakres ochrony ubezpieczeniowej określonej w Rozdziale II OWU o szkody wyrządzone przez jednego

ubezpieczonego innemu Ubezpieczonemu objętych jedną umową ubezpieczenia.

Ochrona ubezpieczeniowa udzielona na warunkach niniejszej Klauzuli nie obejmuje odpowiedzialności za:

- 1) szkody powstałe w mieniu, które jest ubezpieczone lub mogłyby zostać ubezpieczone zgodnie z postanowieniami Rozdziału I OWU (z włączeniem Klauzul indywidualnych), także w tych przypadkach, kiedy szkody w mieniu nie podlegają pełnemu odszkodowaniu w wyniku zastosowania franszyzy redukcyjnej lub limitu odpowiedzialności; wyłączenie niniejsze dotyczy także korzyści, które poszkodowany mógłby uzyskać, gdyby mu szkody nie wyrządzone;
- 2) szkody wyrządzone pracownikom lub innym osobom zatrudnionym (w tym w oparciu o umowę cywilnoprawną) przez Ubezpieczającego lub Ubezpieczonego, a także osobom ich reprezentującym oraz członkom ich rodzin.

Limit odpowiedzialności na jeden i wszystkie wypadki ubezpieczeniowe zaistniałe w okresie ubezpieczenia dla szkód obejmowanych ochroną ubezpieczeniową w ramach niniejszej Klauzuli określony jest w umowie ubezpieczenia i stanowi podlimit sumy gwarancyjnej ustalonej zgodnie z postanowieniami Rozdziału II OWU.

KLAUZULA NR 003

KONSERWACJA PROSTA

Z zachowaniem pozostałych niezmienionych niniejszą Klauzulą postanowień OWU oraz za opłatą dodatkowej składki, strony postanawiają rozszerzyć zakres ochrony ubezpieczeniowej określonej w Rozdziale I OWU o szkody w ubezpieczonych pracach budowlano-montażowych powstałe w okresie konserwacji, którego długość wskazano w umowie ubezpieczenia, wyłącznie w sytuacji, gdy szkody te zostały spowodowane przez Ubezpieczonego w trakcie wykonywania przez niego, w miejscu ubezpieczenia, czynności zmierzających do spełnienia obowiązków konserwacyjnych lub gwarancyjnych wynikających z kontraktu.

Okres konserwacji rozpoczyna się z chwilą ostatecznego odbioru prac budowlano-montażowych potwierdzonego podpisaniem końcowego protokołu zdawco-odbiorczego lub z chwilą rozpoczęcia eksploatacji, w zależności od tego, które z tych zdarzeń nastąpiło wcześniej. Jeżeli odbiór lub włączenie do eksploatacji dotyczy jedynie części lub etapu prac budowlano-montażowych, instalacji lub jej części albo jednej lub większej ilości maszyn, okres konserwacji rozpoczyna się jak w zdaniu poprzedzającym dla tej części lub etapu, instalacji lub jej części albo maszyny, dla której nastąpiło odebranie lub włączenie do eksploatacji.

Jeżeli do umowy ubezpieczenia włączono Klauzulę 004 okres konserwacji prostej rozpoczyna się z dniem zakończenia okresu konserwacji rozszerzonej.

Ochrona ubezpieczeniowa udzielona na warunkach niniejszej Klauzuli nie obejmuje:

- 1) szkód lub strat o charakterze następczym;
- 2) szkód lub strat z tytułu odpowiedzialności cywilnej.

Franszyza redukcyjna dla szkód objętych ochroną ubezpieczeniową w ramach niniejszej Klauzuli wskazana jest w umowie ubezpieczenia.

KLAUZULA NR 004

KONSERWACJA ROZSZERZONA

1. Z zachowaniem pozostałych niezmienionych niniejszą Klauzulą postanowień OWU oraz za opłatą dodatkowej składki, strony postanawiają rozszerzyć zakres ochrony ubezpieczeniowej określonej w Rozdziale I OWU o szkody w ubezpieczonych pracach budowlano-montażowych powstałe w okresie konserwacji, którego długość wskazano w umowie ubezpieczenia w sytuacji, gdy szkody te:

- 1) zostały spowodowane przez Ubezpieczonego w trakcie wykonywania przez niego w miejscu ubezpieczenia czynności zmierzających do spełnienia obowiązków konserwacyjnych lub gwarancyjnych wynikających z kontraktu;

- ujawniły się podczas okresu konserwacji, a powstały w wyniku wypadku ubezpieczeniowego, który zaszedł w miejscu ubezpieczenia i okresie ubezpieczenia przy czym PZU SA w żadnym razie nie odpowiada za szkody, do których doszło wskutek wypadków ubezpieczeniowych za które, zgodnie z OWU PZU SA nie ponosi odpowiedzialności.

Okres konserwacji rozpoczyna się z chwilą ostatecznego odbioru prac budowlano-montażowych potwierdzonego podpisaniem końcowego protokołu zdawczo-odbiorczego lub z chwilą rozpoczęcia eksploatacji, w zależności od tego, które z tych zdarzeń nastąpiło wcześniej. Jeżeli odbiór lub włączenie do eksploatacji dotyczy jedynie części lub etapu prac budowlano-montażowych, instalacji lub jej części albo jednej lub większej ilości maszyn, okres konserwacji rozpoczyna się jak w zdaniu poprzedzającym dla tej części lub etapu, instalacji lub jej części albo maszyny, dla której nastąpiło odebranie lub włączenie do eksploatacji.

2. Ochrona ubezpieczeniowa udzielona na warunkach niniejszej Klauzuli nie obejmuje:

- szkód lub strat w mieniu używanym; niniejsze wyłączenie dotyczy jedynie szkód obejmowanych ochroną zgodnie z postanowieniami ust. 1 pkt 2 niniejszej Klauzuli;
- szkód lub strat o charakterze następczym;
- szkód lub strat z tytułu odpowiedzialności cywilnej.

Franszja redukcyjna dla szkód obejmowanych ochroną ubezpieczeniową w ramach mniejszej Klauzuli wskazana jest w umowie ubezpieczenia.

KLAUZULA NR 005

POSTANOWIENIA SPECJALNE DOTYCZĄCE HARMONOGRAMU PRAC BUDOWLANO-MONTAŻOWYCH

Z zachowaniem pozostałych niezmienionych niniejszą Klauzulą postanowień OWU, strony postanawiają że:

- ostatni zatwierdzony przed rozpoczęciem prac budowlano-montażowych harmonogram realizacji kontraktu uważa się za włączony do umowy ubezpieczenia;
- PZU SA nie ponosi odpowiedzialności za szkody powstałe lub zwiększone w wyniku lub w związku z przekroczeniem terminów wyszczególnionych w harmonogramie prac budowlano-montażowych ponad liczbę tygodni określoną w umowie ubezpieczenia chyba, że udzielił pisemnej zgody na takie przekroczenie przed powstaniem szkody.

Postanowień niniejszej Klauzuli w żadnym razie nie należy interpretować jako zgody PZU SA na przedłużenie okresu ubezpieczenia wskazanego w umowie ubezpieczenia lub jako zniesienia obowiązku wynikającego z § 20 ust. 2 OWU.

KLAUZULA NR 006

KOSZTY PRACY W GODZINACH NADLICHBOWYCH I NOCNYCH, W DNI USTAWOWO WOLNE OD PRACY ORAZ KOSZTY FRACHTU EKSPRESOWEGO

Z zachowaniem pozostałych niezmienionych niniejszą Klauzulą postanowień OWU oraz za opłatą dodatkowej składki, strony postanawiają rozszerzyć zakres ochrony ubezpieczeniowej określonej w Rozdziale I OWU o niezbędne i uzasadnione koszty dodatkowe z tytułu pracy w godzinach nadliczbowych, nocnych lub w dni ustawowo wolne od pracy oraz koszty frachtu ekspresowego (z włączeniem frachtu lotniczego), pod warunkiem, że koszty te zostały poniesione w związku z pracami mającymi na celu naprawienie szkody objętej ochroną ubezpieczeniową. Jeżeli suma ubezpieczenia zniszczonego, utraconego lub uszkodzonego mienia jest mniejsza niż suma, która powinna być zadeklarowana, odszkodowanie należne z tytułu niniejszej Klauzuli zostanie zmniejszone w takiej samej proporcji. Limit odpowiedzialności dla kosztów obejmowanych ochroną ubezpieczeniową w ramach niniejszej Klauzuli wskazany jest w umowie ubezpieczenia.

KLAUZULA NR 007

KOSZTY FRACHTU LOTNICZEGO

Z zachowaniem pozostałych niezmienionych niniejszą Klauzulą postanowień OWU oraz za opłatą dodatkowej składki, strony

postanawiają rozszerzyć zakres ochrony ubezpieczeniowej określonej w Rozdziale I OWU o niezbędne i uzasadnione koszty dodatkowe z tytułu frachtu lotniczego, pod warunkiem, że koszty te zostały poniesione w związku z pracami mającymi na celu naprawienie szkody objętej ochroną ubezpieczeniową. Jeżeli suma ubezpieczenia zniszczonego, utraconego lub uszkodzonego mienia jest mniejsza niż suma, która powinna być zadeklarowana, odszkodowanie należne z tytułu niniejszej Klauzuli zostanie zmniejszone w takiej samej proporcji. Limit odpowiedzialności oraz franszja redukcyjna dla kosztów obejmowanych ochroną ubezpieczeniową w ramach niniejszej Klauzuli wskazane są w umowie ubezpieczenia.

KLAUZULA NR 008

POSTANOWIENIA SZCZEGÓLNE DOTYCZĄCE BUDOWY OBIEKTÓW NA TERENACH SEJSMICZNYCH

Z zachowaniem pozostałych niezmienionych niniejszą Klauzulą postanowień OWU, strony postanawiają, że PZU SA ponosi odpowiedzialność za szkody powstałe wskutek trzęsienia ziemi tylko wówczas, kiedy Ubezpieczony dowiedzie, iż zjawisko występowania trzęsienia ziemi zostało uwzględnione w projekcie w sposób zgodny z oficjalnymi zaleceniami odnośnie konstrukcji budynków i budowli w danej strefie sejsmicznej oraz zostały w pełni dotrzymane wszystkie parametry jakościowe materiałów i wykonania narzucone w projekcie.

KLAUZULA NR 009

WYŁĄCZENIE SZKÓD POWSTAŁYCH WSKUTEK TRZĘSIENIA ZIEMI

Z zachowaniem pozostałych niezmienionych niniejszą Klauzulą postanowień OWU, strony postanawiają, że z zakresu ochrony ubezpieczeniowej wyłączone są szkody powstałe bezpośrednio lub pośrednio wskutek trzęsienia ziemi.

KLAUZULA NR 010

WYŁĄCZENIE SZKÓD POWSTAŁYCH WSKUTEK POWODZI I ZALANIA

Z zachowaniem pozostałych niezmienionych niniejszą Klauzulą postanowień OWU, strony postanawiają, że z zakresu ochrony ubezpieczeniowej wyłączone są szkody powstałe bezpośrednio lub pośrednio wskutek powodzi lub zalania.

KLAUZULA NR 011

SZKODY SERYJNE

Z zachowaniem pozostałych niezmienionych niniejszą Klauzulą postanowień OWU, strony postanawiają, że w przypadku objętych ubezpieczeniem szkód z tej samej przyczyny, powstałych wskutek wadliwego projektu, wady materiałowej, wady odlewniczej lub wadliwego wykonania, za wyjątkiem szkód spowodowanych błędami popełnionymi podczas prac montażyowych w miejscu ubezpieczenia, powstałych w konstrukcji, części konstrukcji, maszynach lub wyposażeniu tego samego typu, odszkodowanie zostanie wypłacone z zastosowaniem następującej zasady:

- za pierwsze dwie szkody – 100 proc. wysokości odszkodowania;
  - za trzecią szkodę – 80 proc. wysokości odszkodowania;
  - za czwartą szkodę – 60 proc. wysokości odszkodowania;
  - za piątą szkodę – 50 proc. wysokości odszkodowania;
- ustalonego zgodnie z postanowieniami § 11 OWU,
- za każdą kolejną szkodę – odszkodowanie nie przysługuje.

KLAUZULA NR 012

WYŁĄCZENIE SZKÓD POWSTAŁYCH WSKUTEK HURAGANU

Z zachowaniem pozostałych niezmienionych niniejszą Klauzulą postanowień OWU, strony postanawiają, że z zakresu ochrony ubezpieczeniowej wyłączone są szkody powstałe bezpośrednio lub pośrednio wskutek huraganu o sile nie mniejszej

niż 8 stopni w skali Beauforta (prędkość wiatru przekraczająca 62 km/h) oraz szkody wyrządzone działaniem wody w związku z huraganem.

KLAUZULA NR 13

SKŁADOWANIE POZA TERENEM BUDOWY

Z zachowaniem pozostałych niezmienionych niniejszą Klauzulą postanowień OWU oraz za opłatą dodatkowej składki, strony postanawiają rozszerzyć zakres ochrony ubezpieczeniowej określonej w Rozdziale I OWU o szkody w ubezpieczonym mieniu (z wyłączeniem mienia w trakcie produkcji, obróbki i przetwarzania lub składowania w lokalizacji producenta, dystrybutora lub dostawcy), stanowiącego własność lub będącego w posiadaniu Ubezpieczonego, które powstały podczas jego składowania poza terenem budowy, w lokalizacjach położonych w obrębie zakresu terytorialnego wymienionego w umowie ubezpieczenia. PZU SA udziela ochrony ubezpieczeniowej z tytułu ubezpieczenia na warunkach niniejszej Klauzuli pod warunkiem przestrzegania obowiązujących przepisów dotyczących sposobu składowania i zabezpieczenia składowanego mienia. W szczególności zapewnione muszą zostać następujące warunki:

- 1) ubezpieczone mienie składowane jest na terenie, na który dostęp jest kontrolowany, ogrodzony, dozorowanym i wyposażonym w zabezpieczenia poż. odpowiednio dla lokalizacji, konstrukcji magazynu oraz rodzaju składowanego mienia;
- 2) wartość mienia składowanego w pojedynczym miejscu składowania (jednostce składowania) nie przekracza limitu wskazanego w umowie ubezpieczenia; poszczególne miejsca składowania w obrębie jednej lokalizacji są odległe od siebie o co najmniej 15 m lub oddzielone ścianami pożarowymi (ogniomurami);
- 3) miejsca składowania są rozmieszczone i zaprojektowane w sposób, który minimalizuje prawdopodobieństwo powstania szkody w wyniku nagromadzenia wody lub zalania składowanego mienia w efekcie obfitych i długotrwałych opadów atmosferycznych;
- 4) miejsca składowania znajdują się na terenach niezagrażonych powodzią, tzn. położone są powyżej najwyższego poziomu wody zanotowanego w ciągu ostatnich 20 lat.

Jeżeli postanowienia niniejszej Klauzuli odbiegają od obowiązujących przepisów prawa (w tym dotyczących ochrony przeciwpożarowej), zawsze jako warunki, które muszą być spełnione, należy traktować te, które nakładają na Ubezpieczonego bardziej rygorystyczne postanowienia.

KLAUZULA NR 100

UBEZPIECZENIE SZKÓD W PRACACH BUDOWLANO-MONTAŻOWYCH W WYNIKU ROZRUCHU GORĄCEGO, PRÓB LUB TESTÓW

Z zachowaniem pozostałych niezmienionych niniejszą Klauzulą postanowień OWU oraz za opłatą dodatkowej składki, strony postanawiają rozszerzyć zakres ochrony ubezpieczeniowej określonej w Rozdziale I OWU o szkody powstałe w pracach budowlano-montażowych w wyniku prowadzenia rozruchu gorącego, prób lub testów. Okres prowadzenia rozruchu gorącego, prób lub testów wskazany jest w umowie ubezpieczenia. Jeżeli w umowie ubezpieczenia nie wskazano długości tego okresu przyjmuje się, iż nie przekracza on 4 tygodni licząc od daty rozpoczęcia takiego rozruchu gorącego, prób lub testów. Ochrona ubezpieczeniowa udzielona na podstawie niniejszej Klauzuli wygasa z upływem okresu rozruchu gorącego, prób lub testów albo z upływem okresu ubezpieczenia, w zależności od tego, które z tych zdarzeń nastąpiło wcześniej. W przypadku jeśli ruch gorący, próby lub testy prowadzone są odrębnie dla poszczególnych części prac (poszczególnych obiektów inżynierskich, maszyn, urządzeń lub instalacji) powyższe postanowienia stosuje się odpowiednio do każdej z tych części prac.

Ubezpieczenie na warunkach niniejszej Klauzuli w żadnym wypadku nie ma zastosowania do mienia używanego, w odniesieniu do którego odpowiedzialność PZU SA kończy się z chwilą rozpoczęcia rozruchu gorącego, prób lub testów.

KLAUZULA NR 101

POSTANOWIENIA SZCZEGÓLNE DOTYCZĄCE KONSTRUKCJI TUNELI I GALERII

Z zachowaniem pozostałych niezmienionych niniejszą Klauzulą postanowień OWU, strony postanawiają, że PZU SA nie ponosi dodatkowo odpowiedzialności za:

- 1) koszty powstałe w wyniku konieczności wprowadzenia zmian w metodzie prowadzenia prac jako rezultat napotkania nieprzewidzianych warunków gruntowych lub przeszkód, a w szczególności zmniejszenia cementem słabych miejsc lub zastosowania innych środków bezpieczeństwa, nawet jeśli potrzeba ich zastosowania powstała dopiero w czasie prowadzenia prac;
- 2) koszty poniesione w celu poprawienia lub stabilizacji warunków gruntowych lub w celu zabezpieczenia przed przedostawaniem się wody, chyba że zostały poniesione w celu naprawienia szkody objętej ochroną w ramach niniejszych OWU;
- 3) koszty poniesione na wykonanie wykopu w odniesieniu do części przekraczającej wymiary projektowanego profilu oraz związane z taką sytuacją koszty jego ponownego wypełnienia;
- 4) koszty poniesione na odwadnianie chyba, że zostały poniesione w celu naprawienia szkody objętej ochroną w ramach niniejszych OWU;
- 5) szkody powstałe wskutek awarii systemu lub instalacji odwadniającej, jeżeli takich szkód można było uniknąć przez zastosowanie odpowiednich urządzeń rezerwowych;
- 6) poruczenie lub koszty związane z ratowaniem tunelowej maszyny wiertniczej (TBM);
- 7) utratę zawiesiny bentonitowej lub innego płynu lub substancji używanych jako pomocnicze do prac ziemnych lub jako środek do stabilizacji warunków gruntowych.

W razie powstania szkody objętej ochroną ubezpieczeniową, wysokość odszkodowania będzie odpowiadać kosztom przywrócenia przedmiotu ubezpieczenia do takiego stanu technicznego jaki istniał bezpośrednio przed powstaniem szkody, z jednoczesnym zastrzeżeniem, że odszkodowanie nie może przekroczyć kwoty uzyskanej z przemożenia wskazanego w umowie ubezpieczenia pierwotnego średniego kosztu wykonania 1 m obiektu przez długość uszkodzonego lub zniszczonego odcinka tego obiektu.

KLAUZULA NR 102

POSTANOWIENIA SZCZEGÓLNE DOTYCZĄCE PODZIEMNYCH KABLI, RUR, RUROCIĄGÓW ORAZ INNYCH INSTALACJI

Z zachowaniem pozostałych niezmienionych niniejszą Klauzulą postanowień OWU, strony postanawiają, iż PZU SA ponosi odpowiedzialność za szkody powstałe w istniejących podziemnych kablach, rurach, rurociągach lub innych instalacjach powstałe w związku z prowadzeniem prac budowlano-montażowych tylko pod warunkiem, że Ubezpieczony przed rozpoczęciem realizacji kontraktu zwrócił się do odpowiednich władz i otrzymał od nich plany dokładnego rozmieszczenia takich kabli, rur, rurociągów lub innych instalacji oraz przedsięwziętą wszystkie niezbędne środki w celu uniknięcia ich uszkodzenia.

Odszkodowanie w każdym przypadku ograniczone będzie do kosztów naprawy lub wymiany wyżej wymienionego mienia, z wyłączeniem szkód następujących oraz kosztów o których mowa w § 14 ust. 3 pkt 2 OWU.

Odszkodowanie za szkody wynikające z uszkodzenia podziemnych kabli, rur, rurociągów lub innych instalacji zostanie wypłacone po uprzednim uwzględnieniu franszyzy redukcyjnej w wysokości wskazanej w umowie ubezpieczenia.

KLAUZULA NR 103

WYŁĄCZENIE SZKÓD W LASACH, ZBIORACH I UPRAWACH

Z zachowaniem pozostałych niezmienionych niniejszą Klauzulą postanowień OWU, strony postanawiają, że PZU SA nie ponosi odpowiedzialności za bezpośrednio lub pośrednio spowodowane w lasach lub hodowlach, zbiorach i uprawach w wyniku prowadzenia prac budowlano-montażowych.

KLAUZULA NR 104

POSTANOWIENIA SZCZEGÓLNE DOTYCZĄCE BUDOWY TAM I ZBIORNIKÓW WODNYCH

Z zachowaniem pozostałych niezmienionych niniejszą Klauzulą postanowień OWU, strony postanawiają, że PZU SA nie ponosi odpowiedzialności za:

- 1) prace polegające na wzmocnieniu cementem (torkretowaniu) obszarów miękkiej skały lub zastosowanie innych dodatkowych środków bezpieczeństwa, nawet jeżeli konieczność ich użycia wyniknie dopiero w czasie prowadzenia prac budowlano-montażowych;
- 2) koszty poniesione na odwadnianie, nawet w przypadku znacznego przekroczenia spodziewanej ilości wody;
- 3) szkody powstałe wskutek awarii systemu lub instalacji odwadniającej, jeżeli takich szkód można było uniknąć przez zastosowanie odpowiednich urządzeń rezerwowych;
- 4) koszty poniesione na dodatkowe uszczelnienie lub impregnację wodoodporną oraz dodatkowe instalacje i urządzenia służące do odprowadzania wód spływowych (ze zlewni) lub wód podziemnych;
- 5) szkody powstałe wskutek osiadania gruntu spowodowanego jego niedostatecznym zagęszczeniem;
- 6) szkody powstałe wskutek pęknięć lub przecieków.

KLAUZULA NR 106

ZASTRZEŻENIE DOTYCZĄCE OTWARTYCH ODCINKÓW PRAC

Z zachowaniem pozostałych niezmienionych niniejszą Klauzulą postanowień OWU, strony postanawiają, że maksymalna wysokość odszkodowania w odniesieniu do szkód wyrządzonych w nasypach, tarasach, wałach, wykopach, wyrobiskach, rowach, kanałach lub robotach drogowych przez jeden wypadek ubezpieczeniowy nie może w żadnym razie przekroczyć:

- 1) w odniesieniu do pojedynczego frontu robót – kosztów naprawy odcinka prac o wskazanej długości;
- 2) w odniesieniu do wszystkich prowadzonych równoległe frontów robót – kosztów naprawy odcinków prac o wskazanej łącznej długości.

Maksymalna długość pojedynczego odcinka oraz maksymalna łączna długość wszystkich odcinków zostają określone w umowie ubezpieczenia.

W odniesieniu do robót drogowych za pojedynczy odcinek uważa się realizację prac o jednorodnym charakterze, które tworzą kolejne poziome warstwy budowanej drogi.

KLAUZULA NR 107

ZASTRZEŻENIE DOTYCZĄCE ZAPLECZA BUDOWY, MAGAZYNÓW ORAZ SKŁADOWANIA

Z zachowaniem pozostałych niezmienionych niniejszą Klauzulą postanowień OWU, strony postanawiają, iż PZU SA ponosi odpowiedzialność za szkody powstałe we wskazanym poniżej mieniu spowodowane bezpośrednio lub pośrednio przez pożar, powódź lub zalanie wyłącznie pod warunkiem, że:

- 1) zapasy materiałów wykorzystywanych do realizacji kontraktu przechowywane bezpośrednio w miejscu prowadzenia prac nie przekraczają 3-dniowego zapotrzebowania, a zapasy materiałów na okres dłuższy niż 3-dniowy są przechowywane w miejscach położonych powyżej najwyższego poziomu wody zanotowanego w ciągu ostatnich 20 lat i składowane są w jednostkach oddalonych od siebie o co najmniej 15 m lub oddzielonych ścianami pożarowymi (ogniomurami); wartość pojedynczej jednostki składowania nie przekroczy kwoty podanej w dokumencie potwierdzającym zawarcie umowy ubezpieczenia;
- 2) zaplecze budowy zlokalizowane jest w miejscu położonym powyżej najwyższego poziomu wody zanotowanego w ciągu ostatnich 20 lat;
- 3) sprzęt, narzędzia i wyposażenie budowy oraz maszyny budowlane po zakończeniu lub podczas przerwy w realizacji prac budowlano-montażowych przechowywane są w miejscu położonym powyżej najwyższego poziomu wody zanotowanego w ciągu ostatnich 20 lat.

Jeżeli postanowienia niniejszej Klauzuli odbiegają od obowiązujących przepisów prawa (w tym dotyczących ochrony przeciwpożarowej),

za warunki, które muszą być spełnione, należy zawsze traktować te, które nakładają bardziej rygorystyczne postanowienia.

KLAUZULA NR 108

ZASTRZEŻENIA DOTYCZĄCE SPRZĘTU, NARZĘDZI I WYPOSAŻENIA ORAZ MASZYN BUDOWLANYCH

Z zachowaniem pozostałych niezmienionych niniejszą Klauzulą postanowień OWU, strony postanawiają, że PZU SA ponosi odpowiedzialność za szkody powstałe w sprzęcie, narzędziach, wyposażeniu i maszynach budowlanych spowodowane bezpośrednio lub pośrednio przez pożar, powódź lub zalanie tylko wówczas, jeśli po wykonaniu prac budowlano-montażowych lub podczas przerwy w ich wykonywaniu, wyżej wymienione mienie będzie przechowywane na terenie, który nie był dotknięty powodzią w przeciągu ostatnich 20 lat.

KLAUZULA NR 109

ZASTRZEŻENIA DOTYCZĄCE MATERIAŁÓW BUDOWLANYCH

Z zachowaniem pozostałych niezmienionych niniejszą Klauzulą postanowień OWU, strony postanawiają, że PZU SA ponosi odpowiedzialność za szkody powstałe w składowanych materiałach budowlanych wskutek powodzi, jeżeli ilość tych materiałów nie przekracza 3 dniowego zapotrzebowania, a zapasy na okres dłuższy są składowane w miejscu nie dotkniętym powodzią w przeciągu ostatnich 20 lat.

KLAUZULA NR 110

POSTANOWIENIA SZCZEGÓLNE DOTYCZĄCE ŚRODKÓW ZABEZPIECZENIA PRZECIW OPADOM, POWODZI I ZALANU

Z zachowaniem pozostałych niezmienionych niniejszą Klauzulą postanowień OWU, strony postanawiają, że:

- 1) PZU SA ponosi odpowiedzialność za szkody spowodowane bezpośrednio lub pośrednio przez opady, powódź lub zalanie, wyłącznie pod warunkiem, że odpowiednie środki bezpieczeństwa zostały przewidziane na etapie projektu oraz zastosowane w jego późniejszej realizacji; przez odpowiednie środki bezpieczeństwa należy rozumieć takie, które uwzględniają dane statystyczne służb meteorologicznych (m.in. IMGW) dotyczące opadów, powodzi i zalania na obszarze wskazanym jako miejsce ubezpieczenia w okresie odpowiadającym okresowi realizacji prac budowlano-montażowych za minimum ostatnie 10 lat bezpośrednio poprzedzające rozpoczęcie prac projektowych; jeżeli dane statystyczne, o których mowa powyżej, nie są dostępne ze względu na nie prowadzenie przez służby meteorologiczne obserwacji i gromadzenia stosownych danych, wymóg określony w zdaniu poprzedzającym nie ma zastosowania, pod warunkiem, że Ubezpieczony dołoży należytej staranności w celu uzyskania ww. danych i posiada dokumentację potwierdzającą niemożliwość ich uzyskania; niniejsze postanowienie nie zmienia obowiązku prowadzenia prac zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, ze szczególnym uwzględnieniem prawa budowlanego;
- 2) PZU SA nie ponosi odpowiedzialności za szkody lub straty powstałe wskutek nie usunięcia bezwzględnie przeszkód w swobodnym przepływie wody (np. piasku, drzew) w kanałach odpływowych, niezależnie od tego czy znajduje się w nich woda. Jeżeli postanowienia niniejszej Klauzuli odbiegają od obowiązujących przepisów prawa, za warunki, które muszą być spełnione, należy zawsze traktować te, które nakładają bardziej rygorystyczne postanowienia.

KLAUZULA NR 111

POSTANOWIENIA SZCZEGÓLNE DOTYCZĄCE USUNIĘCIA POZOSTAŁOŚCI PO SZKODZIE POWSTAŁEJ WSKUTEK OBSUNIĘCIA SIĘ ZIEMI

Z zachowaniem pozostałych niezmienionych niniejszą Klauzulą postanowień OWU, strony postanawiają, że PZU SA nie ponosi odpowiedzialności za koszty usunięcia pozostałości po szkodzie powstałej wskutek obsunięcia się ziemi, przewyższające koszty

wykonania pierwotnego wycypana na obszarze dotkniętym takim obsuniem oraz koszty naprawy dotkniętych erozją zbczy lub innych nachylonych powierzchni, jeżeli nie zastosowano odpowiednich środków zabezpieczających lub zastosowano je zbyt późno.

KLAUZULA NR 112

POSTANOWIENIA SZCZEGÓLNE DOTYCZĄCE ŚRODKÓW ZABEZPIECZENIA PRZECIWOPOŻAROWEGO NA TERENIE BUDOWY

Z zachowaniem pozostałych niezmiennych niniejszą Klauzulą postanowień OWU, strony postanawiają, iż PZU SA ponosi odpowiedzialność za szkody powstałe w przedmiocie ubezpieczenia spowodowane bezpośrednio lub pośrednio przez pożar lub wybuch, pod warunkiem że:

- 1) w miarę postępu prac obiekty wyposażane są w sprawny, gotowy do użycia i dostępny przez cały czas odpowiedni sprzęt przeciwpożarowy oraz środki gaśnicze wystarczające do stłumienia pożaru w jego początkowej fazie;
- 2) stanowiska wyposażone w nawinięte węże gaśnicze i przenośne gaśnice będą poddawane regularnym przeglądom nie rzadziej niż dwa razy w tygodniu; wykonanie przeglądów będzie odnotowywane pisemnie w dokumentacji budowy;
- 3) strefy pożarowe zostaną wydzielone zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa dla danego rodzaju obiektu tak szybko, jak to tylko możliwe po usunięciu szalunków; otwory szybów windowych, ciągów technicznych i innych przejść pomocniczych będą prowizorycznie zamknięte najszybciej jak to tylko możliwe, nie później jednak niż w momencie rozpoczęcia prac wykończeniowych;
- 4) odpady są usuwane regularnie, przy czym odpady łatwopalne usuwane są z poszczególnych kondygnacji na koniec każdego dnia pracy;
- 5) system „zezwoleń na prace” obejmuje wszystkie podmioty związane z realizacją prac budowlano-montażowych, zaangażowane w prace niebezpieczne pożarowo, a zwłaszcza:
  - a) szlifowanie, cięcie, spawanie, lutowanie,
  - b) użycie opalarek,
  - c) zastosowanie gorących mas bitumicznych,
  - d) inne procesy powodujące wytwarzanie ciepła;rozpoczęcie prac niebezpiecznych pożarowo może nastąpić jedynie po uzyskaniu przez wykonawcę pisemnego zezwolenia na ich prowadzenie; materiały palne oraz elementy konstrukcji obiektów i znajdujące się w nich instalacje występujące w miejscu prowadzenia prac oraz w jego sąsiedztwie są należyście zabezpieczone przed zapaleniem; prace niebezpieczne pożarowo są wykonywane wyłącznie przez osoby do tego upoważnione i posiadające stosowne kwalifikacje oraz odpowiednio wyszkolone w zakresie ochrony przeciwpożarowej i wyposażone w podręczny sprzęt gaśniczy; miejsca prowadzenia prac niebezpiecznych pożarowo oraz pomieszczenia sąsiadujące i inne miejsca, w których mogło wystąpić zagrożenie pożarowe, są kontrolowane po zakończeniu prac; kontrola jest ponawiana godzinie, a następnie cztery godziny po zakończeniu prac niebezpiecznych pożarowo;
- 6) materiały wykorzystywane do realizacji kontraktu powinny być składowane z podziałem na jednostki składowania, a wartości pojedynczej jednostki nie może przekroczyć kwoty podanej w umowie ubezpieczenia; poszczególne jednostki składowania powinny być odległe od siebie o co najmniej 15 m lub przedzielone ścianami pożarowymi (ogniomurami); wszystkie materiały palne, a zwłaszcza wszystkie palne cieczie i gazy, są składowane w odpowiedniej, bezpiecznej odległości od budowanego lub montowanego obiektu oraz od miejsca wykonywania prac niebezpiecznych pożarowo;
- 7) na terenie budowy wyznaczony jest koordynator ds. bezpieczeństwa terenu budowy (w tym bezpieczeństwa przeciwpożarowego); istnieje możliwość natychmiastowego powiadomienia najbliższej jednostki straży pożarnej w razie powstania pożaru; w miarę możliwości utrzymywana będzie stała linia łączności z najbliższą jednostką straży pożarnej; plan ochrony przeciwpożarowej i plan akcji na wypadek pożaru został opracowany i wprowadzony w życie i jest systematycznie aktualizowany; najbliższa jednostka Straży Pożarnej jest zapoznana z miejscem prac, do którego natychmiastowy dostęp jest zapewniony w każdej chwili; pracownicy firm związanych z realizacją prac

- budowlano-montażowych, jak również firm dozoru tych teren budowy są przeszkoleni w zakresie ochrony przeciwpożarowej;
- 8) teren budowy jest ogrodzony, a wstęp kontrolowany. Jeżeli postanowienia niniejszej Klauzuli odbiegają od obowiązujących przepisów prawa (w tym dotyczących ochrony przeciwpożarowej), za warunki, które muszą być spełnione, należy zawsze traktować te, które nakładają bardziej rygorystyczne postanowienia.

KLAUZULA NR 115

UBEZPIECZENIE SZKÓD POWSTAŁYCH WSKUTEK BŁĘDÓW PROJEKTOWYCH

Z zachowaniem pozostałych niezmiennych niniejszą Klauzulą postanowień OWU oraz za opłatą dodatkowej składki, strony postanawiają rozszerzyć zakres ochrony ubezpieczeniowej określonej w Rozdziale I OWU o szkody w pracach budowlano-montażowych, spowodowane błędami projektowymi.

Odszkodowanie za szkody objęte ochroną ubezpieczeniową w ramach niniejszej Klauzuli zostanie wyliczone z pomniejszeniem o koszty napraw, wymiany lub poprawienia oraz inne koszty, które Ubezpieczony poniosłby na usunięcie błędu projektowego, gdyby został on odkryty przed wystąpieniem szkody.

KLAUZULA NR 116

UBEZPIECZENIE UKOŃCZONYCH ODCINKÓW PRAC

Z zachowaniem pozostałych nie zmienionych niniejszą Klauzulą postanowień OWU oraz za opłatą dodatkowej składki, strony postanawiają rozszerzyć zakres ochrony ubezpieczeniowej określonej w Rozdziale I OWU o szkody, które powstały w okresie ubezpieczenia w ukończonych częściach lub etapach prac budowlano-montażowych po dokonaniu ich częściowego odbioru lub włączeniu do eksploatacji wskutek prowadzenia ubezpieczonych prac związanych z realizacją innych nie ukończonych jeszcze części kontraktu.

KLAUZULA NR 117

POSTANOWIENIA SZCZEGÓLNE DOTYCZĄCE PRAC ZWIĄZANYCH Z UKŁADANIEM RUR ORAZ PRZEWODÓW SIECI WODOCIĄGOWEJ LUB KANALIZACYJNEJ

Z zachowaniem pozostałych niezmiennych niniejszą Klauzulą postanowień OWU, strony postanawiają, iż PZU SA ponosi odpowiedzialność za szkody spowodowane bezpośrednio lub pośrednio przez powódź, zalanie, zapiaszczenie, zamulenie, erozję, zapadnięcie lub wymycie rur, przewodów lub wycieków lub szybów wyłącznie pod warunkiem, że:

- 1) rury lub przewody zostały zabezpieczone natychmiast po ich ułożeniu w taki sposób, aby w razie zalania wycypanu nie było możliwe ich przemieszczenie;
  - 2) rury lub przewody zostały zabezpieczone natychmiast po ich ułożeniu poprzez odpowiednie zamknięcie lub zablokowanie otwartych zakończeń, tak aby uniemożliwić dostanie się do ich wnętrza wody, piasku, mułu lub innych materiałów;
  - 3) wycypy, w których ułożone zostały rury lub przewody, zostały zasypane natychmiast po zakończeniu prób ciśnieniowych.
- Maksymalna wysokość odszkodowania na jeden wypadek ubezpieczeniowy nie może w żadnym razie przekroczyć kosztów naprawy odcinka, którego długość wskazana jest w umowie ubezpieczenia. Jeżeli postanowienia niniejszej Klauzuli odbiegają od obowiązujących przepisów prawa, za warunki, które muszą być spełnione, należy zawsze traktować te, które nakładają bardziej rygorystyczne postanowienia.

KLAUZULA NR 118

POSTANOWIENIA SZCZEGÓLNE DOTYCZĄCE DRAŻENIA STUDIŃ GŁĘBINOWYCH

Z zachowaniem pozostałych niezmiennych niniejszą Klauzulą postanowień OWU oraz z zastrzeżeniem wyłączeń specjalnych określonych w niniejszej Klauzuli strony postanawiają, że zakres ochrony ubezpieczeniowej dla prac polegających na drażeniu studni głębinowych i szybów zostanie ograniczony do szkód powstałych wyłącznie wskutek następujących zdarzeń losowych:

- 1) trzęsienie ziemi, wybuch wulkanu, tsunami;
- 2) huragan, cyklon, powódź, zalanie, usunięcie się gruntu;
- 3) wypływ gazu i utworzenie się krateru;
- 4) wypływ wód artezjskich;
- 5) naniesienie osadów, których nie można usunąć powszechnie dostępnymi i stosowanymi w praktyce środkami;
- 6) zapadnięcia lub zawałenia się wykonywanego otworu, w tym zawałenie się jego osłony (ocembrowania) wskutek nadmiernego naporu gruntu, czego nie można usunąć znanymi i stosowanymi w praktyce metodami.

Wysokość odszkodowania wyliczona będzie na podstawie kosztów (w tym kosztów materiałów) poniesionych na drażnienie studni do momentu, w którym pojawiły się pierwsze oznaki wyżej wymienionych zdarzeń powodując konieczność opuszczenia terenu studni z uwagi na powstanie stanu zagrożenia.

Wyłączenia specjalne:

PZU SA nie ponosi odpowiedzialności za:

- 1) utratę lub uszkodzenie sprzętu wiertniczego;
- 2) koszty wydobycia elementów z otworu wiertniczego;
- 3) koszty wznowienia prac i przywrócenia poprzednich warunków ich wykonywania, w tym również prac przygotowawczych (np. zakwaszanie, szczeliniowanie).

W odniesieniu do szkód określonych w niniejszej Klauzuli ustanawia się franszję redukcyjną w wysokości 10% wartości szkody, lecz nie mniejszą niż określona w umowie ubezpieczenia.

KLAUZULA NR 119

MIENIE ISTNIEJĄCE, STANOWIĄCE WŁASNOŚĆ ZLECENIODAWCY LUB UBEZPIECZONEGO LUB TEŻ ZNAJDUJĄCE SIĘ W JEGO PIECZY, PRZECHOWYWANIU LUB POD KONTROLĄ

Z zachowaniem pozostałych niezmienionych niniejszą Klauzulą postanowień OWU oraz za opłatą dodatkowej składki, strony postanawiają rozszerzyć zakres ochrony ubezpieczeniowej określonej w Rozdziale I OWU o szkody w mieniu stanowiącym własność zleceniodawcy/inwestora lub Ubezpieczonego lub też znajdującym się w jego pieczy, przechowaniu lub pod kontrolą, istniejącym na terenie budowy lub w jego bezpośrednim sąsiedztwie w dniu rozpoczęcia realizacji ubezpieczonych prac budowlano-montażowych, pod warunkiem, że szkody w tym mieniu powstały bezpośrednio wskutek realizacji tych prac.

PZU SA ponosi odpowiedzialność za szkody w mieniu określonym w niniejszej Klauzuli, z zastrzeżeniem, że przed rozpoczęciem realizacji prac jego stan był dobry oraz podjęte zostały niezbędne środki mające na celu zminimalizowanie ryzyka wystąpienia szkody.

W odniesieniu do szkód spowodowanych wibracjami, usunięciem lub osłabieniem elementów nośnych, podpór lub nośności gruntu, PZU SA ponosi odpowiedzialność jedynie za szkody powstałe wskutek całkowitego lub częściowego zawałenia się budynków lub budowli lub jeżeli konstrukcja takiego budynku lub budowli została uszkodzona w sposób zagrażający jego stabilności i uniemożliwiający naprawę w wyniku czego obiekt przeznaczony został do rozbiórki.

PZU SA nie ponosi odpowiedzialności za:

- 1) szkody, które można było przewidzieć, biorąc pod uwagę charakter prowadzonych prac budowlano-montażowych oraz sposób ich realizacji;
- 2) koszty poniesione w wyniku działań podjętych w celu uniknięcia lub zmniejszenia ryzyka wystąpienia szkody, które to działania okazały się niezbędne w trakcie okresu realizacji prac budowlano-montażowych.

Limit odpowiedzialności na jeden i wszystkie wypadki ubezpieczeniowe zaistniałe w okresie ubezpieczenia dla szkód obejmowanych ochroną ubezpieczeniową w ramach niniejszej Klauzuli wskazany jest w umowie ubezpieczenia.

KLAUZULA NR 120

UBEZPIECZENIE SZKÓD SPOWODOWANYCH WIBRACJAMI, USUNIĘCIEM LUB OSŁABIENIEM ELEMENTÓW NOŚNYCH, PODPÓR LUB NOŚNOŚCI GRUNTU

Z zachowaniem pozostałych niezmienionych niniejszą Klauzulą postanowień OWU oraz za opłatą dodatkowej składki, strony

postanawiają rozszerzyć zakres ochrony ubezpieczeniowej określonej w Rozdziale II OWU o odpowiedzialność cywilną za szkody rzeczowe spowodowane wibracjami, usunięciem lub osłabieniem elementów nośnych, podpór lub nośności gruntu, z zastrzeżeniem, że:

- 1) PZU SA ponosi odpowiedzialność jedynie za szkody wynikłe z całkowitego lub częściowego zawałenia się budynków; budowli, instalacji lub innego mienia, a także, jeżeli ich konstrukcja została uszkodzona w sposób zagrażający jego stabilności i uniemożliwiający naprawę, w wyniku czego obiekt przeznaczony został do rozbiórki;
- 2) PZU SA ponosi odpowiedzialność za szkody tylko wówczas, kiedy przed rozpoczęciem realizacji prac stan techniczny budynków, budowli, instalacji lub innego mienia był dobry i zostały podjęte niezbędne środki mające na celu zminimalizowanie ryzyka wystąpienia szkody.

Na wniosek PZU SA Ubezpieczony będzie zobowiązany sporządzić, przed rozpoczęciem realizacji prac budowlano-montażowych i na własny koszt, raport o stanie technicznym mienia oraz stopnia jego zagrożenia powstaniem szkód.

PZU SA nie ponosi odpowiedzialności za:

- 1) szkody, które były możliwe do przewidzenia zważywszy na charakter prowadzonych prac budowlano-montażowych oraz sposób ich realizacji;
- 2) uszkodzenia powierzchniowe, które nie mają wpływu na stabilność gruntu, budynku, budowli lub innego mienia i nie zagrażają ich użytkownikom;
- 3) koszty poniesione w wyniku działań podjętych w celu uniknięcia lub zminimalizowania ryzyka wystąpienia szkody, które okazały się niezbędne w trakcie okresu realizacji prac budowlano-montażowych.

Limit odpowiedzialności na jeden i wszystkie wypadki ubezpieczeniowe zaistniałe w okresie ubezpieczenia dla szkód obejmowanych ochroną ubezpieczeniową w ramach niniejszej Klauzuli określony jest w umowie ubezpieczenia i stanowi podlimit sumy gwarancyjnej ustalonej zgodnie z postanowieniami Rozdziału II OWU.

KLAUZULA NR 121

POSTANOWIENIA SZCZEGÓLNE DOTYCZĄCE WYKONANIA PALI, FUNDAMENTÓW NA PALACH ORAZ ŚCIAN OPOROWYCH, SZCZELNYCH LUB SZCZELINIOWYCH

Z zachowaniem pozostałych niezmienionych niniejszą Klauzulą postanowień OWU, strony postanawiają, że PZU SA nie ponosi odpowiedzialności za koszty poniesione przez Ubezpieczonego w związku z:

- 1) koniecznością wymiany, poprawienia lub naprawy (prostowania) pali lub elementów ścian oporowych, szczelnych lub szczeliniowych, które:
  - a) zostały źle dopasowane, błędnie ustawione, uległy przesuńnięciu lub zakleszczeniu się w trakcie ich wbijania lub montażu na terenie budowy,
  - b) zostały porzucone, uległy zniszczeniu lub uszkodzeniu w trakcie ich wbijania lub wyciągania,
  - c) uległy zablokowaniu, uszkodzeniu lub zniszczeniu w wyniku uszkodzenia lub zakleszczenia się urządzenia do palowania lub formy (osłony);
- 2) koniecznością poprawienia lub naprawy niespójnych, rozszczelnionych, rozczepionych lub niewłaściwie spasowanych elementów ściany oporowej, szczelnej lub szczeliniowej;
- 3) koniecznością usunięcia przecieków lub infiltracji materiału;
- 4) koniecznością wypełnienia pustych przestrzeni;
- 5) utratą, ubytkiem lub utratą własności płynu stabilizującego (np. zawiesiny bentonitowej);
- 6) brakiem pozytywnego wyniku testów obciążeniowych przeprowadzonych w odniesieniu do pali lub elementów fundamentów lub w związku z niespełnieniem przez pale lub elementy fundamentów innych projektowanych parametrów wytrzymałościowych;
- 7) koniecznością otworzenia profilu lub wymiarów.

Niniejsza Klauzula nie ma zastosowania w odniesieniu do szkód spowodowanych działaniem sił przyrody.

Obowiązek udowodnienia, że przyczyną powstania wymienionych w niniejszej Klauzuli kosztów było działanie sił przyrody, spoczywa na Ubezpieczonym.

KLAUZULA NR 20

UBEZPIECZENIE SZKÓD POWSTAŁYCH WSKUTEK BŁĘDÓW PROJEKCENTA

Z zachowaniem pozostałych niezmienionych niniejszą Klauzulą postanowień OWU oraz za opłatą dodatkowej składki, strony postanawiają rozszerzyć zakres ochrony ubezpieczeniowej określonej w Rozdziale I OWU o szkody w ubezpieczonym mieniu spowodowane wadami materiałowymi, odlewniczymi lub wadliwym wykonaniem o których mowa w § 7 ust. 1 pkt 6 OWU. Odszkodowanie za szkody objęte ochroną ubezpieczeniową w ramach niniejszej Klauzuli zostanie wyliczone z pominięciem o koszty napraw, wymiany lub poprawienia, które Ubezpieczony poniósłby na usunięcie wyżej wymienionej wady gdyby została ona odkryta przed wystąpieniem szkody. Postanowienia niniejszej Klauzuli nie mają zastosowania w odniesieniu do obiektów budowlanych.

KLAUZULA NR 201

UBEZPIECZENIE SZKÓD W OKRESIE GWARANCJI

Z zachowaniem pozostałych niezmienionych niniejszą Klauzulą postanowień OWU oraz za opłatą dodatkowej składki, strony postanawiają rozszerzyć zakres ochrony ubezpieczeniowej określonej w Rozdziale I OWU o szkody w ubezpieczonych pracach budowlano-montażowych powstałe wskutek błędów projektowych, wad materiałowych, odlewniczych lub wadliwego wykonania powstałe okresie gwarancji wskazanym w umowie ubezpieczenia, przy czym PZU SA w żadnym razie nie ponosi odpowiedzialności za:

- 1) szkody powstałe bezpośrednio lub pośrednio wskutek pożaru, wybuchu lub spowodowane siłą wyższą;
- 2) szkody w mieniu używanym;
- 3) szkody o charakterze następczym;
- 4) szkody, za które Ubezpieczony jest odpowiedzialny tytułem odpowiedzialności cywilnej.

Odszkodowanie za szkody objęte ochroną ubezpieczeniową w ramach niniejszej Klauzuli zostanie wyliczone z pominięciem o koszty wymiany, naprawy lub poprawienia oraz inne koszty, które musiałyby zostać poniesione w celu usunięcia wyżej wymienionych wad lub błędów, gdyby zostały one odkryte przed wystąpieniem szkody.

Okres gwarancji rozpoczyna się z chwilą ostatecznego odbioru prac budowlano-montażowych potwierdzonego podpisaniem końcowego protokołu zdawczo-odbiorczego lub z chwilą rozpoczęcia eksploatacji, w zależności od tego, które z tych zdarzeń nastąpiło wcześniej. Jeżeli odbiór lub włączenie do eksploatacji dotyczy jedynie części lub etapu prac budowlano-montażowych, okres gwarancji rozpoczyna się jak w zdaniu poprzedzającym dla tej części lub etapu prac dla której nastąpiło odebranie lub włączenie do eksploatacji. Franszja redukcyjna dla szkód obejmowanych ochroną ubezpieczeniową w ramach niniejszej Klauzuli wskazana jest w umowie ubezpieczenia.

KLAUZULA NR 203

POSTANOWIENIA SZCZEGÓLNE DOTYCZĄCE MIENIA UŻYWANEGO

Z zachowaniem pozostałych niezmienionych niniejszą Klauzulą postanowień OWU, strony postanawiają, że PZU SA nie ponosi odpowiedzialności za szkody w mieniu używanym:

- 1) których powstanie można przypisać wcześniejszej eksploatacji;
- 2) powstałych w trakcie lub do których przyczyniły się czynności demontażu (jeśli prace demontażowe nie zostały objęte ochroną ubezpieczeniową);
- 3) powstałych w częściach niemetalowych.

KLAUZULA NR 204

POSTANOWIENIA SPECJALNE DLA OBIEKTÓW PRZEMYSŁU PRZETWÓRSTWA WĘGLOWODURU (I)

Z zachowaniem pozostałych niezmienionych niniejszą Klauzulą postanowień OWU, strony postanawiają, że od chwili wprowadzenia na teren budowy surowców, półproduktów lub produktów zawierających węglowodór:

- 1) w odniesieniu do powstałych szkód, a w szczególności szkód wskutek pożaru lub wybuchu, zastosowanie będzie miała franszja redukcyjna, której wysokość wskazano w umowie ubezpieczenia;
- 2) PZU SA nie odpowiada za szkody:
  - a) w katalizatorach, chyba że zostały włączone do ubezpieczenia Klauzulą nr 205,
  - b) w urządzeniach rafinacyjnych (reformingu) spowodowanych przegrzaniem lub pęknięciem rur, węży lub przewodów,
  - c) w ubezpieczonym mieniu powstałe wskutek przegrzania lub pęknięcia w następstwie reakcji egzotermicznej,
  - d) w ubezpieczonym mieniu powstałe wskutek odstępstwa od przyjętej technologii, przekroczenia projektowych parametrów procesowych lub wyłączenia urządzeń zabezpieczających,
  - e) wynikające z odpowiedzialności cywilnej w związku ze zdarzeniami wskazanymi w lit. a–d.

KLAUZULA NR 205

POSTANOWIENIA SPECJALNE DLA OBIEKTÓW PRZEMYSŁU PRZETWÓRSTWA WĘGLOWODURU (II)

Z zachowaniem pozostałych niezmienionych niniejszą Klauzulą postanowień OWU oraz za opłatą dodatkowej składki, strony postanawiają, że pkt 2 lit. a Klauzuli nr 204 otrzymuje następujące brzmienie:

„a) w katalizatorach, chyba że nastąpiła ona jako rezultat zajścia wypadku ubezpieczeniowego objętego ochroną ubezpieczeniową,“

KLAUZULA NR 218

KOSZTY POSZUKIWANIA PRZECIEKÓW PRZY UKŁADANIU RUROCIĄGÓW

Z zachowaniem pozostałych niezmienionych niniejszą Klauzulą postanowień OWU oraz za opłatą dodatkowej składki, strony postanawiają rozszerzyć zakres ochrony ubezpieczeniowej określonej w Rozdziale I OWU o poniesione dodatkowo niezbędne i uzasadnione koszty:

- 1) przeprowadzenia próby ciśnieniowej w celu zlokalizowania wycieku z rurociągu (włącznie z kosztami wypożyczenia specjalistycznej aparatury oraz kosztami jej obsługi i transportu);
  - 2) wykonania robót ziemnych na nieuszkodzonym odcinku rowu, o ile roboty te będą konieczne w związku z poszukiwaniem lub usuwaniem przecieków, np. wykonanie wykopów w celu odkrycia rurociągu i jego ponowne zasypanie, pod warunkiem, że przeciek powstał bezpośrednio wskutek wypadku ubezpieczeniowego objętego umową ubezpieczenia oraz wskazany w umowie ubezpieczenia procent spoin spawalniczych został prześwietlony promieniami rentgenowskimi, a wykryte w ten sposób wady w należyty sposób usunięte.
- Koszty spowodowane błędnie wykonaną naprawą wadliwych spoin spawalniczych są wyłączone z zakresu ochrony ubezpieczeniowej. Limity odpowiedzialności na jeden i wszystkie wypadki ubezpieczeniowe dla:
- 1) pojedynczego testowanego hydrostatycznie odcinka;
  - 2) łącznie wszystkich kosztów obejmowanych ochroną w ramach niniejszej Klauzuli w okresie realizacji prac budowlano-montażowych,
- wskazane są w umowie ubezpieczenia.

KLAUZULA NR 219

POSTANOWIENIA SPECJALNE DOTYCZĄCE POZIOMYCH WIERCEŃ KIERUNKOWYCH (PRZEWIERTÓW HORYZONTALNYCH) PRZY PRZEJŚCIACH RUR, PRZEWODÓW LUB RUROCIĄGÓW POD PRZESZKODAMI TERENOWYMI LUB OBIEKTAMI BUDOWLANYMI

Z zachowaniem pozostałych niezmienionych niniejszą Klauzulą postanowień OWU, strony postanawiają, iż PZU SA ponosi odpowiedzialność za szkody powstałe w trakcie wykonywania poziomych wierceń kierunkowych (przewiertów horyzontalnych) przy przejściach rur, przewodów lub rurociągow pod przeszkodami

terenowymi (np. rzeka, jezioro) lub obiektami budowlanymi (np. kanał, droga, linia kolejowa, nasypanie), pod warunkiem, że przed rozpoczęciem prac przeprowadzono analizę gruntu i pobranie próbek, wiercenia próbne, analizę sitową – zgodnie z aktualnymi wymogami i standardami obowiązującymi przy prowadzeniu prac wiertniczych oraz że wykonawca dysponuje wiedzą i doświadczeniem w technikach prowadzenia wierceń kierunkowych. PZU SA nie ponosi odpowiedzialności za szkody spowodowane lub powstałe wskutek:

- 1) rozminienia się z docelowym punktem wiercenia lub w związku z odchyleniem od osi planowanego przewiertu;
- 2) strat, ubytków lub utraty właściwości płynu stabilizującego (np. zawiesiny bentonitowej);
- 3) zniszczenia lub uszkodzenia zewnętrznej izolacji rur, przewodów lub rurociągów w obszarze kierunkowego wiercenia.

Dla szkód powstałych w trakcie wykonywania poziomych wierceń kierunkowych ustala się franszę redukcijną w wysokości 20% wartości szkody, lecz nie mniejszą niż określona w umowie ubezpieczenia.

Jeżeli dla potrzeb niniejszej Klauzuli podano odrębną sumę ubezpieczenia (obejmującą łącznie wartość prac oraz rur lub przewodów) lub ustanowiono limit odpowiedzialności zostają one wskazane w umowie ubezpieczenia.

KLAUZULA NR 220

TRANSPORT ŁĄDOWY

Z zachowaniem pozostałych niezmienionych niniejszą Klauzulą postanowień OWU oraz za opłatą dodatkowej składki, strony postanawiają rozszerzyć zakres ochrony ubezpieczeniowej określonej w Rozdziale I OWU o szkody w ubezpieczonym mieniu, które powstały na terenie wskazanym w umowie ubezpieczenia (zakres terytorialny ubezpieczenia) podczas transportu lądowego (transport drogą powietrzną lub wodną pozostaje wyłączonej z zakresu ubezpieczenia) na teren budowy, wskutek wypadku lub kolizji środka transportu, powodzi, trzęsienia ziemi, zalania, osunięcia lub zapadnięcia się ziemi, rabunku lub pożaru. PZU SA ponosi odpowiedzialność, pod warunkiem, że ubezpieczone mienie zostało profesjonalnie zabezpieczone i przygotowane do transportu, przy czym przed przygotowaniem do transportu rozumie się również czynności sztauterskie (tzn. sposób rozmieszczenia i zamocowania mienia na środku transportu). Ochrona ubezpieczeniowa obejmuje ubezpieczone mienie także podczas wyładunku na terenie budowy. Jeżeli w umowie ubezpieczenia nie wskazano zakresu terytorialnego ubezpieczenia przyjmuje się, że ochrona ubezpieczeniowa obejmuje wyłącznie transporty na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Maksymalna wartość mienia przewożonego na jednym środku transportu nie może przekraczać limitu odpowiedzialności wskazanego w umowie ubezpieczenia.

Postanowienia niniejszej Klauzuli nie mają zastosowania w odniesieniu do transportów międzynarodowych.

KLAUZULA

POKRYCIA KOSZTÓW USUNIĘCIA POZOSTAŁOŚCI PO SZKODZIE

Z zachowaniem pozostałych niezmienionych niniejszą Klauzulą postanowień OWU oraz za opłatą dodatkowej składki, strony postanawiają rozszerzyć zakres ochrony ubezpieczeniowej określonej w Rozdziale I OWU o niezbędne i uzasadnione koszty dodatkowe poniesione w związku z uprzątnięciem pozostałości po szkodzie objętej ochroną ubezpieczeniową, łącznie z kosztami rozbiórk i demontażu części niezdatnych do użytku, ich wywozem, składowaniem lub utylizacją. Ochrona obejmuje również koszty wykonania podpór oraz koszty demontażu i ponownego montażu nieuszkodzonych części ubezpieczonego mienia, jeżeli czynności takie są niezbędne w celu przeprowadzenia naprawy mienia dotkniętego szkodą.

Nieależnie od powyższych uzgodnień PZU SA w żadnym razie nie będzie pokrywało kosztów związanych z usunięciem zanieczyszczonych gleb lub wody i ich rekultywacją. Limit odpowiedzialności na jeden i wszystkie wypadki ubezpieczeniowe dla kosztów obejmowanych ochroną ubezpieczeniową w ramach niniejszej Klauzuli wskazany jest w umowie ubezpieczenia.

KLAUZULA

POKRYCIA KOSZTÓW ODTWORZENIA PLANÓW I DOKUMENTÓW

Z zachowaniem pozostałych niezmienionych niniejszą Klauzulą postanowień OWU oraz za opłatą dodatkowej składki, strony postanawiają rozszerzyć zakres ochrony ubezpieczeniowej określonej w Rozdziale I OWU o niezbędne i uzasadnione koszty poniesione na odtworzenie planów i dokumentów, stanowiących zgodnie z ustawą Prawo budowlane dokumentację budowy, zniszczonych lub utraconych wskutek wypadku ubezpieczeniowego. Całkowita wartość odszkodowania zostaje ograniczona do kosztów materiałów i robocizny poniesionych na takie odtworzenie, z włączeniem kosztów pracy w godzinach nadliczbowych oraz przeprowadzenia niezbędnych analiz, i w żadnym przypadku nie może przekroczyć limitu odpowiedzialności na jeden i wszystkie wypadki ubezpieczeniowe wskazanego w umowie ubezpieczenia.

KLAUZULA

WYNAGRODZENIA EKSPERTÓW

Z zachowaniem pozostałych niezmienionych niniejszą Klauzulą postanowień OWU oraz za opłatą dodatkowej składki, strony postanawiają rozszerzyć zakres ochrony ubezpieczeniowej określonej w Rozdziale I OWU o konieczne i uzasadnione dodatkowe koszty wynagrodzeń należne architektom, inspektorom, inżynierom-konsultantom oraz innym rzeczoznawcom zewnętrznym, których powołanie okazało się niezbędne w celu odtworzenia, wymiany lub zastąpienia ubezpieczonego mienia dotkniętego szkodą wskutek wypadku ubezpieczeniowego, a także koszty wykonanych w tym celu ekspertyz pod warunkiem, że:

- 1) powołanie wyżej wymienionych nastąpiło w porozumieniu z PZU SA;
- 2) poniesione koszty nie przekraczają normalnie obowiązujących cen i stawek rynkowych;
- 3) z zakresu ubezpieczenia wyłączone są koszty poniesione na wyliczenie i przygotowanie roszczenia.

Limit odpowiedzialności na jeden i wszystkie wypadki ubezpieczeniowe dla kosztów obejmowanych ochroną ubezpieczeniową w ramach niniejszej Klauzuli wskazany jest w umowie ubezpieczenia.

KLAUZULA

UBEZPIECZENIA MIENIA OSOBISTEGO PRACOWNIKÓW

Z zachowaniem pozostałych niezmienionych niniejszą Klauzulą postanowień OWU oraz za opłatą dodatkowej składki, strony postanawiają rozszerzyć zakres ochrony ubezpieczeniowej określonej w Rozdziale I OWU o szkody w mieniu osobistym pracowników zatrudnionych przy realizacji prac budowlano-montażowych pod warunkiem, że szkody te powstały wskutek wypadku ubezpieczeniowego w okresie i miejscu ubezpieczenia wskazanym w umowie ubezpieczenia.

Przez mienie osobiste pracowników rozumie się mienie ruchome pracowników Ubezpieczonych zatrudnionych przy realizacji ubezpieczonych prac budowlano-montażowych znajdujące się w miejscu ubezpieczenia, z wyłączeniem wartości pieniężnych, pojazdów mechanicznych oraz dokumentów.

Limit odpowiedzialności na jeden i wszystkie wypadki ubezpieczeniowe dla kosztów obejmowanych ochroną ubezpieczeniową w ramach niniejszej Klauzuli wskazany jest w umowie ubezpieczenia.

KLAUZULA 50/50

Z zachowaniem pozostałych niezmienionych niniejszą Klauzulą postanowień OWU, strony postanawiają, że w przypadku kiedy Ubezpieczony zawarł umowę ubezpieczenia mienia w transporcie (CARGO) lub kiedy taka umowa została zawarta na jego rachunek i w przypadku zajścia wypadku ubezpieczeniowego objętego ochroną ubezpieczeniową, w wyniku którego nastąpiła utrata lub uszkodzenie ubezpieczonego mienia, oraz w przypadku kiedy po ujawnieniu przedmiotowej szkody w ciągu 120 dni od zakończenia ryzyka związanego z transportem mienia nie jest możliwym określenie dokładnych okoliczności oraz przyczyn powstałej szkody, a w szczególności czy wydarzyła się ona podczas transportu

mienia, czy też po jego wygaśnięciu w miejscu przeznaczenia, PZU SA wypłaci 50% należnego odszkodowania, jednakże pod warunkiem wypłaty przez Ubezpieczyciela/Ubezpieczycieli z tytułu umowy ubezpieczenia mienia w transporcie (CARGO) pozostałych 50% odszkodowania. Ustalenie, na mocy postanowień niniejszej Klauzuli, udziałów w odszkodowaniu na poziomie 50/50 dokonane zostanie niezależnie od późniejszej procedury mającej na celu doprowadzenie do ostatecznego podziału odpowiedzialności pomiędzy PZU SA oraz Ubezpieczyciela/Ubezpieczycieli w świetle warunków obu umów ubezpieczenia i obowiązujących przepisów prawa. Dodatkowo strony postanawiają, że w przypadku różnego poziomu udziałów własnych obowiązujących w umowie ubezpieczenia wszystkich ryzyk budowlano-montażowych (CAR/EAR) oraz w umowie ubezpieczenia mienia w transporcie (CARGO), przy wypłacie odszkodowania każdy z ubezpieczycieli odliczy od kwoty wypłacanej przez niego odszkodowania połowę udziału własnego przewidzianego w każdej z tych umów ubezpieczenia.

KLAUZULA

OSÓB WIZYTUJĄCYCH

Z zachowaniem pozostałych niezmienionych niniejszą Klauzulą postanowień OWU oraz za opłatą dodatkowej składki, strony postanawiają rozszerzyć zakres ochrony ubezpieczeniowej określonej w Rozdziale II OWU o odpowiedzialność cywilną za szkody wyrządzone osobom wizytującym teren budowy będącym pracownikami Ubezpieczającego, Ubezpieczonego lub innego podmiotu związanego z realizacją prac budowlano-montażowych, pod warunkiem że osoby takie przed wejściem na teren budowy uzyskały zezwolenie kierownictwa budowy na przeprowadzenie wizytacji i przebywanie na placu budowy oraz że wizytacja odbywa się przy stałej obecności przedstawiciela kierownictwa budowy, z zachowaniem zasad BHP.

Wypłata świadczenia na rzecz osoby poszkodowanej lub uprawionej do otrzymania świadczenia stanowi nadwyżką ponad świadczenie ustalone przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych na podstawie obowiązujących przepisów o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych. Z zakresu ubezpieczenia w ramach niniejszej Klauzuli wyłączona pozostaje odpowiedzialność cywilna Ubezpieczonego jako pracodawcy za następstwa wypadków przy pracy.

Limit odpowiedzialności na jeden i wszystkie wypadki ubezpieczeniowe zaistniałe w okresie ubezpieczenia dla szkód obejmowanych ochroną ubezpieczeniową w ramach niniejszej Klauzuli określony jest w umowie ubezpieczenia i stanowi podlimit sumy gwarancyjnej ustalonej zgodnie z postanowieniami Rozdziału II OWU.

KLAUZULA

PRZEDŁUŻENIA OKRESU UBEZPIECZENIA

Z zachowaniem pozostałych niezmienionych niniejszą Klauzulą postanowień OWU, strony postanawiają, że:

- 1) jeżeli czas realizacji ubezpieczonych prac budowlano-montażowych ulegnie wydłużeniu przekraczając pierwotnie uzgodniony okres ubezpieczenia, PZU SA przedłuży odpowiednio okres ubezpieczenia bez naliczania dodatkowej składki, jeśli przedłużenie to nie przekroczy liczby dni wskazanej w umowie ubezpieczenia;
- 2) w przypadku konieczności przedłużenia okresu ubezpieczenia prac budowlano-montażowych jednokrotnie o większą niż określona w pkt 1 liczbę dni lub wielokrotnie łącznie o większą niż określona w pkt 1 liczbę dni, składka dodatkowa zostanie naliczona proporcjonalnie (pro rata) za całkowity okres na jaki przedłużono pierwotnie uzgodniony okres ubezpieczenia;
- 3) całkowity okres na jaki przedłużono pierwotnie uzgodniony okres ubezpieczenia, o którym mowa w pkt 2, nie może przekroczyć liczby dni wskazanej w umowie ubezpieczenia.

Przedłużenie okresu ubezpieczenia prac budowlano-montażowych dokonywane jest na pisemny wniosek Ubezpieczającego i wymaga potwierdzenia przez PZU SA pod rygorem nieważności; wniosek powinien zostać przedłożony przed upływem okresu ubezpieczenia wskazanego w umowie ubezpieczenia. Postanowienia niniejszej Klauzuli mają zastosowanie pod warunkiem, że od daty rozpoczęcia prac budowlano-montażowych do dnia przedłożenia

wniosku nie powstały żadne okoliczności zwiększające ryzyko wystąpienia szkody, o których Ubezpieczający lub Ubezpieczony wiedział lub mógł się dowiedzieć zachowując należytą staranność. Klauzuli nie stosuje się w odniesieniu do okresu ubezpieczenia rozruchu gorącego, prób lub testów.

KLAUZULA

AUTOMATYCZNEGO UBEZPIECZENIA WZROSTU WARTOŚCI PRAC BUDOWLANO-MONTAŻOWYCH

Z zachowaniem pozostałych niezmienionych niniejszą Klauzulą postanowień OWU, strony postanawiają, że jeżeli w trakcie okresu realizacji prac budowlano-montażowych okaże się, iż faktyczna wartość tych prac przewyższa przyjętą w momencie zawierania umowy sumę ubezpieczenia, suma ta zostanie automatycznie zwiększona o wartość nadwyżki, jednak nie więcej niż o wskazany w umowie ubezpieczenia procent oraz pod warunkiem, że ostateczna wartość tych prac zostanie zadeklarowana przez Ubezpieczającego nie później niż w terminie 30 dni po zakończeniu okresu realizacji prac budowlano-montażowych.

W takim przypadku składka wymieniona w umowie ubezpieczenia stanowi składkę zaliczkową.

Na podstawie deklaracji wartości prac przedstawionej przez Ubezpieczającego PZU SA dokona rozliczenia składki zaliczkowej przy zastosowaniu stawki wskazanej w umowie ubezpieczenia. Jeżeli ustalona w ten sposób składka ostateczna przewyższa składkę zaliczkową, Ubezpieczający zobowiązany jest do opłacenia różnicy.

KLAUZULA

72 GODZIN

Z zachowaniem pozostałych niezmienionych niniejszą Klauzulą postanowień OWU, strony postanawiają, że szkody w ubezpieczonym mieniu, powstałe w czasie dowolnego następującego po sobie przedziału 72 godzin wskutek jednego zdarzenia (np. trzęsienie ziemi, huragan, powódź, grad) będą traktowane jako jeden wypadek ubezpieczeniowy. Początek każdego takiego 72 godzinowego przedziału czasowego określa Ubezpieczający lub Ubezpieczony.

KLAUZULA

SPECJALNA DLA „MOKRYCH RYZYK”

Z zachowaniem pozostałych niezmienionych niniejszą Klauzulą postanowień OWU, strony postanawiają, że:

1. PZU SA w żadnym razie nie ponosi odpowiedzialności za:
  - 1) szkody w nabrzeżach, obrzeżach, opaskach lub innych umocnieniach brzegowych, pirsach, falochronach, występkach cumowniczych lub cumowniczo-odbojowych, przystaniach, molach lub pomostach, powstałe wskutek ich osiadania lub zapadania się;
  - 2) szkody powstałe wskutek „naturalnego działania” morza, jeziora, zbiornika wodnego lub rzeki;
  - 3) szkody polegające na zniszczeniu więcej niż 200 m nieukończonych bądź niezabezpieczonego odcinka nabrzeża, obrzeża, opaski lub innego umocnienia brzegowego, pirsu, falochronu, mola, pomostu, przystani lub innej struktury portowej;
  - 4) szkody powstałe w wyniku erozji lub sufozji gleby;
  - 5) koszty bagrowania lub rebagrowania (nie dotyczy prac czepialnych);
  - 6) utratę, ubytek lub zniszczenie materiału wypełniającego;
  - 7) wymianę lub naprawę pali lub elementów ścian oporowych, które zostały źle dopasowane, przesunięte, błędnie ustawione lub zakleszczyły się w trakcie ich wzbijania lub montażu, zagięty lub zostały porzucone, zostały uszkodzone lub zniszczone w trakcie ich wzbijania lub wyciągania, uległy zablokowaniu, uszkodzeniu lub zniszczeniu w wyniku uszkodzenia lub zakleszczenia urządzenia do palowania lub osłony (formy);
  - 8) koszty poprawienia rozłączonych bądź rozpiętych ścianek szczytowych oraz naprawy przecieku bądź infiltracji materiału;
  - 9) koszty spowodowane brakiem pozytywnego wyniku testów obciążeniowych pali lub innych elementów fundamentów lub w związku z niespełnieniem przez pale lub elementy fundamentów projektowych parametrów wytrzymałościowych;

- 10) koszty odtworzenia kształtów lub wymiarów;
  - 11) sprzęt pływający lub inny sprzęt do prac wodnych (np. barki, pontony, pomosty, kesony) oraz koszty w związku z odpowiedzialnością wynikającą z użycia tego sprzętu;
  - 12) koszty mobilizacji lub demobilizacji oraz koszty związane z oczekiwaniem na pogodę umożliwiającą prowadzenie prac przy użyciu sprzętu pływającego;
  - 13) szkody w linach, łańcuchach, kotwicach lub pławach;
  - 14) szkody powstałe wskutek uderzenia statku lub innej jednostki pływającej;
  - 15) ryzyka które zgodnie z Kodeksem Morskim mogą zostać objęte ubezpieczeniem morskim.
- 2.** Dla potrzeb niniejszej Klauzuli „naturalne działanie”:
- 1) morza – oznacza stan morza, który jest mniejszy lub równy 8 stopniom w skali Beauforta lub stan pływów, prądów lub falowania wody, którego wystąpienie, w oparciu o dane statystyczne, może być oczekiwane raz na 20 lat, w zależności od tego, który z tych stanów jest bardziej dotkliwy, uciążliwy lub niszczący;
  - 2) jeziora lub zbiornika wodnego – oznacza hydrodynamiczne lub mechaniczne oddziaływanie wody wskutek jej falowania lub zamarzania;
  - 3) rzeki – oznacza mechaniczne oddziaływanie nurtu rzeki lub rocznych zmian poziomu stanu wody odnotowanych w okresie ostatnich 10 lat.
- 3.** Ubezpieczający lub Ubezpieczony zobowiązany jest:
- 1) przez cały okres ubezpieczenia prac budowlano-montażowych uzyskiwać codzienne informacje pogodowe z lokalnej stacji metrologicznej (m.in. IMiGW), a w przypadku prognoz sztormowych lub powodziowych utrzymywać stały kontakt z lokalną stacją meteorologiczną lub sztabem powodziowym przez co najmniej 12 godzin od zaobserwowania nadchodzącego sztormu lub kulminacji fali powodziowej;
  - 2) oznakować teren budowy oraz prowadzić prace przy zachowaniu odległości nawigacyjnej nie mniejszej niż 200 m od akwenu otwartego dla ruchu publicznego;
  - 3) przestrzegać obowiązujących przepisów dotyczących morskich budowli hydrotechnicznych, spełniać warunki techniczne określone w specyfikacji technicznej dla prac czepalnych lub wzmacniania dna, oraz:
    - a) uzyskać atest czystości dna akwenu pod względem zalegania przedmiotów niebezpiecznych,
    - b) zachowywać tolerancję bagrowniczą $t_b = 0,25$ m,
    - c) nadzorować batymetrię dna w rejonie prac czepalnych,
    - d) utrzymywać właściwy stan techniczny szaland.
  4. W razie naruszenia z winy umyślnej lub rażącego niedbalstwa obowiązku wymienionego w ust. 3 PZU SA jest wolny od odpowiedzialności za szkody powstałe z tego powodu, chyba że w razie rażącego niedbalstwa zapłata odszkodowania odpowiada w danych okolicznościach względem słuszności.
  5. Koszty poniesione w związku ze zbyt głębokim lub nieodpowiednim miejscem wybrania dna w żadnym razie nie będą traktowane jako szkoda objęta umową ubezpieczenia.

